

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

**Obnova kornského jazyka a jeho role při národnostním
uvědomování obyvatel Cornwallu**

Lucie Javůrková

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Javůrková Lucie

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Obnova kornského jazyka a jeho role při národnostním uvědomování obyvatel Cornwallu

Anglický název

Revival of the Cornish language and its role in National Consciousness

Cíle práce

Hlavním cílem práce je dát odpověď na výzkumnou otázku:

Jak dochází k obnově kornského jazyka a jakou úlohu hraje kornština v národnostním uvědomování obyvatel Cornwallu?

Metodika

Práce bude vycházet především z výsledků střednědobého terénního výzkumu a materiálu získaného z Cornwallu. Důraz bude kladen především na kvalitativní metody navazující na sekundární (hlavně statistické) údaje.

Harmonogram zpracování

- * červenec (srpen) (1. ročník - 2012) - první část terénního výzkumu v Cornwallu
- * září až červen (2. ročník - 2012/2013) - zpracovávání výsledků terénního výzkumu, zpracování tématické literatury, příprava druhé fáze výzkumu
- * červenec (srpen) (2. ročník - 2013) - druhá část terénního výzkumu v Cornwallu
- * do listopadu (3. ročník - 2013) - zpracovávání výsledků 2. části terénního výzkumu
- * listopad / prosinec (3. ročník - 2013) - předložení první verze práce a filmového dokumentu
- * březen 2014- odevzdání finální verze práce a filmového dokumentu

Rozsah textové části

cca 50 stran + filmový dokument

Klíčová slova

Cornwall, kornština, kornský jazyk, národnostní uvědomování, národnostní menšina, kornská identita

Doporučené zdroje informací

DEACON, Bernard, Dick COLE a Garry TREGIDGA, Mebyon Kernow and Cornish nationalism. Cardiff: Welsh Academic Press, c2003, vii, 139p., [32] p. of plates. ISBN 18-605-7075-5.

EDWARDS, Ray, Kornština učebnice keltského jazyka Cornwallu. z anglického originálu přeložil, upravil a doplnil Rostislav Haša, Brno: 1999. ISBN 80-238-4920-4

GELLNER, Arnošt, Národy a nacionalismus. Překlad Jiří Markus. Praha: Josef Hříbal, 1993, 158 s. ISBN 80-901381-1-X.

HROCH, Miroslav, Národy nejsou dílem náhody. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009, 315 s., ISBN 978-80-7419-010-0.

ŠATAVA, Leoš, Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009, 215 s., ISBN 978-80-86429-83-0.

ZDRAŽILOVÁ, Dagmar, Revival of the Cornish Language: Its Reasons, Challenges and its Relation towards the Cornish Identity. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2010, s. 115, Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Blanka Řichová CSc.

Vedoucí práce

Kokaisl Petr, doc. Ing. PhDr., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 12.9.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Obnova kornského jazyka a jeho role při národnostním uvědomování obyvatel Cornwallu“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne

13. 3. 2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce Doc. Ing. PhDr. Petru Kokaislovi, Ph.D. za odborné rady k terénnímu výzkumu a k vyhotovení bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala Dr. Garrymu Tregidgovi a všem ostatním informátorům za ochotu, Mgr. Petru Mikšíčkovi za poskytnuté rady při stříhu filmového dokumentu. V neposlední řadě děkuji Kateřině Hassmanové za spolupráci při terénním výzkumu a při tvorbě společného filmového dokumentu.

Obnova kornského jazyka a jeho role při národnostním uvědomování obyvatel Cornwallu

Revival of the Cornish language and its role in National Consciousness

Souhrn

Cílem bakalářské práce je představit menšinu, která se nachází na území anglického hrabství Cornwall. Cornwallský národ je jedním z šesti uznaných keltských národů. Mezi další keltské oblasti patří Skotsko, Irsko, ostrov Man, Wales a francouzská Bretaň. Jihozápadní anglické hrabství se snaží o větší politické i kulturní prosazení v rámci Velké Británie.

Teoretická část práce se zabývá vysvětlením základních pojmů, jako je národ, národností uvědomování či revitalizace jazyka. Práce se zaměřuje na národnostní uvědomování Cornwallanů a keltský jazyk, kornštinu. V současné době se v Cornwallu nachází pouze stovky lidí schopných konverzovat, kolem 2 000 – 5 000 ovládá základní fráze. Jazyk byl dvě staletí považován za již vymřelý, ale v posledních 40 letech se společně s cornwallskou identitou dostává do povědomí nejen ve Velké Británii. Součástí bakalářské práce je také dokumentární film natočený při dvou terénních výzkumech v letech 2012 a 2013.

Summary

The aim of the Bachelor thesis is to introduce the Cornish minority who live in the Duchy of Cornwall in England. The Cornish nation is one of the six Celtic nations. The other Celtic regions are Scotland, Ireland, Isle of Man, Wales and Brittany in France. The Duchy of Cornwall in the south-west of England strives to have more political and cultural influence within Great Britain.

The theoretical part of the thesis focuses on basic terms such as nation, national consciousness or language revitalisation. The thesis deals with national consciousness and the Celtic language – Cornish. Currently there are only hundreds of people in Cornwall

who can speak Cornish fluently, about 2000 – 5000 people know some basic phrases. The Cornish language was considered a dead language for almost two centuries, but in the last 40 years the language and the Cornish identity have been regained popularity not only in the United Kingdom. The Bachelor thesis also consist of a documentary film shot during the field research.

Klíčová slova

Cornwall, kornština, kornský jazyk, národnostní uvědomování, národnostní menšina, kornská identita

Key words

Cornwall, Cornish, Cornish language, national consciousness, national minority, Cornish identity

Obsah

1	Úvod a cíl práce	10
2	Metodika	11
3	Literární řešerše	16
4	Teoretická část	18
4.1	Národ	18
4.2	Nacionalismus	20
4.3	Národní identita	20
4.4	Etnická menšina	21
4.5	Jazyk	21
4.5.1	Úřední jazyk, oficiální jazyk, státní jazyk	21
4.5.2	Mateřský jazyk, rodný jazyk	22
4.5.3	Jazykové právo	22
4.5.4	Menšinový jazyk	23
4.5.5	Jazyková asimilace a jazyková integrace	23
4.5.6	Jazyková diskriminace	24
4.5.7	Bilingvismus (dvojazyčnost) a multilingvismus (mnohojazyčnost)	25
4.5.8	Revitalizace jazyka	25
5	Základní přehled	27
5.1	Vymezení území	27
5.2	Obyvatelé Cornwallu	28
6	Historický vývoj kornštiny a Cornwallu	29
6.1	Keltské kořeny	29
6.2	Raná kornština	30
6.3	Střední kornština	31
6.4	Reforma a rebelie	32
6.5	Pozdní kornština	33
7	Revitalizace kornštiny a cornwallské identity	35
7.1	Cornwallská identita v průběhu 19. a 20. století	35
7.2	Cornwallská identita ve 21. století	39
7.2.1	Cornwallská identita zaměřena na kornský jazyk	46

7.2.2 Kornština jako součást cornwallské krajiny	47
7.2.3 Kulturní akce	48
7.2.4 Bilingvní cedule.....	48
7.2.5 Kurzy kornštiny	50
7.2.6 Organizace podporující nejen kornštinu.....	52
7.2.7 Média a literatura.....	52
7.3 Budoucnost kornštiny a cornwallské identity	54
8 Závěr	55
9 Seznam použitých zdrojů.....	57
9.1 Bibliografické zdroje.....	57
9.2 Elektronické zdroje	58
10 Seznam obrázků.....	61
11 Seznam příloh	61

1 Úvod a cíl práce

V dnešním globalizovaném světě jsou etnické menšiny ohroženy. V mnoha případech probíhá nebo již proběhla asimilace s kulturou většiny. Je proto důležité zabývat se a podporovat multikulturalismus, jelikož každá identita je jedinečná a slouží k identifikaci jejích členů. Jedinečnost etnických minorit bývá spojována s jejich kulturou, tradicemi, historií i vlastním jazykem, které se mohou kvůli globalizaci vytrácet. Dnes jsou evropské menšiny podporovány a chráněny loajálními demokratickými státy, organizacemi i nadnárodními společnostmi. Asi nejdůležitějším faktorem pro zachování etnicity je úsilí příslušníků menšiny a jejich ochota zachovat jedinečnost identity pro další generace. Identita jedince slouží k jeho sebeurčení a vymezuje ho vůči zbytku světa. Jedinečnost a typická kultura menšin jsou důležitou součástí kulturního dědictví lidstva. Výhodou ojedinelosti určitého území může být také atraktivita spojená s turismem.

Tato bakalářská práce se zabývá menšinou Cornwallanů ve Velké Británii. Zaměřuje se na kornštinu, což je místní, i když v malé míře používaný jazyk. Cílem práce je zjistit, *jak dochází k revitalizaci jazyka a jakou roli hraje jazyk v národnostním uvědomování Cornwallu*. Jedná se o poměrně malou menšinu snažící se prosadit svou jedinečnost v rámci Velké Británie. O cornwallské menšině neexistuje tolik literárních pramenů jako o ostatních menšinách Velké Británie. To je jeden z důvodů, proč se bakalářská práce zabývá touto nepříliš známou minoritou. Cornwallská identita téměř zanikla, ale v posledních čtyřiceti letech probíhaly snahy o její zachování a stále je otázkou, jak to s minoritou Cornwallanů dopadne.

Teoretická část se zabývá pojmy, které jsou spjaty s národnostním uvědomováním a revitalizací jazyka. Následující části jsou věnovány základnímu přehledu, historii hrabství Cornwall a keltskému jazyku, kornštině. V další části se práce zaměřuje na cornwallskou identitu v průběhu 19. a 20. století a především na současnou situaci menšiny.

2 Metodika

Bakalářská práce je založena na kvalitativním výzkumu etnické skupiny Cornwallanů, podloženém kvantitativními daty. Byla použita triangulace dat i metod. Mezi hlavní metody patřilo studium české literatury zaměřené obecně na etnické menšiny, národy a pojmy s nimi spojené. Studium anglické literatury bylo zaměřeno přímo na cornwallskou menšinu. Tato literatura byla získána během terénního výzkumu v Cornwallu. Další informace byly čerpány také z internetových zdrojů. Neposlední metodou byly polostrukturované rozhovory především z roku 2012 a skupinový rozhovor z roku 2013. Rozhovory byly provedeny během dvou terénních výzkumů.

Jak již bylo zmíněno, terénní výzkum proběhl dva roky po sobě, v roce 2012 (viz Keltové v Cornwallu. In: JAVŮRKOVÁ, Lucie, HASSMANOVÁ, Kateřina, IVANOV, Filip. *Pestrá Evropa* [online]. 2012 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/keltove_cornwall) a 2013. První rok byl zaměřen především na získávání informací, které se zaměřovaly na cornwallskou a keltskou identitu, kornštinu a její situaci ve školách, na lokální zvyky a tradice nebo politickou situaci. Druhý rok byl spíše o natočení filmového dokumentu, poznání větší části Cornwallu a setkání s již známými lidmi.

Informační příprava desetidenního výzkumu uskutečněného v roce 2012 byla započata v Praze a pokračovala „za pochodu“ v místě výzkumu. Byla použita metoda studia oficiálních dokumentů, převážně knih a internetových článků. Proběhlo také setkání s odborníkem na keltskou kulturu Petrem Bílkem, kterým byla doporučena další literatura a nastíněno, co v rámci empirického šetření očekávat.

Některá tematická literatura je dostupná pouze v Cornwallu. Proběhlo bádání v místní knihovně a muzeu, které byly samozřejmě lépe vybaveny literaturou i artefakty, než v České republice. Při samotném výzkumu byla použita kvalitativní metoda a to metoda studia dokumentů ve specializované knihovně v Redruthu. Tato knihovna se specializuje přímo na cornwallská studia.

Už před terénním výzkumem probíhala snaha získat informátory a to přes elektronickou poštu a sociální síť. Klíčovým informátorem výzkumu se stal Dr. Garry Tregidga, který bude v práci ještě několikrát zmíněn.

Terénní výzkum probíhal pomocí rozhovorů s lidmi, kteří se aktivně zajímají o místní kulturu. Rozhovory byly zaznamenávány na kameru i na diktafon, aby se z přibližně 40 až 60 minutových rozhovorů dalo vytěžit co nejvíce. Rozhovory probíhaly formou polostrukturovaného rozhovoru, tazatelé měli předem připravený scénář. V průběhu rozhovoru je možné pozměnit pořadí a formulaci jednotlivých otázek, nebo některé otázky vynechat či přidat. Jedná se o volnější formu rozhovoru než u rozhovoru strukturovaného nebo než u dotazníku. Rozhovory probíhaly s učiteli, tanečnicemi keltských tanců, s kuchařem atd., proto byly otázky upravovány podle toho, na co se daný informátor více specializoval.

Výhodou této metody je, že odpovědi se dají částečně sumarizovat. Záleží ale na samotných informátorech, jelikož se každý zaměřil na téma, které je jemu samotnému bližší. Rozhovory byly následně zpracovány a bylo z nich vybráno vše podstatné pro výzkum.

Částečnou nevýhodou byla skutečnost, že se informátoři občas zastavili u otázky, která jim byla nejbližší, a začali o ní dlouze vyprávět. Někdy se tímto způsobem dostali k nepřilíživě užitečné věci. Tomu se zčásti předešlo pomocí předem sepsaného scénáře a snahou vrátit je zpět do „osnovy“. Výzkum mohla zkreslit i skutečnost, že první dvě informátorky byly značně radikální ve svých názorech na politiku Velké Británie. Informátorky by si přály silnější decentralizaci, která by dávala Cornwallu větší pravomoci při rozhodování o místních záležitostech. Proběhlo více rozhovorů, z nichž vyplynulo, že tento radikální postoj není tak rozšířený, jak se po prvním rozhovoru zdálo.

První rok se uskutečnily rozhovory s deseti informátory různých věkových kategorií, ale především s lidmi nad 40 let. Podrobné identifikační údaje informátorů jsou uvedeny v následující tabulce. První rozhovor proběhl s učitelem Garrym T., který vyučuje na Exeterské univerzitě. Poté byla použita metoda nabalování, jelikož Garry kromě jednoho rozhovoru dohodl všechny ostatní.

Druhý rozhovor proběhl v Truru, s Angelou a její dcerou Julliete. Obě informátorky byly radikálně zaměřené, tím nám ukázaly další úhel pohledu na problematiku. Další setkání se uskutečnila v Penzance, které bylo dalším místem terénního výzkumu. První rozhovor byl s Helen a jejím synem Gregem. Helen se narodila ve Walesu, proto velmi prožívá všechny keltské tradice a žije jako učitelka keltských tanců. Díky ní jsme se dozvěděli, jak probíhalo znovuoživení keltských tradic ve Walesu a porovnání se situací

v Cornwallu. Greg je z poloviny Američan a z poloviny Skot, ale i on se cítí být Keltem a chce v rodinné tradici nadále pokračovat.

Další setkání v Penzance proběhlo s učitelkou keltských tanců Alexandrou. I ona se věnuje tancům typickým pro oblast Cornwallu a často vystupuje na festivalech s taneční skupinou Tros en Treys. Rozhovor byl zaměřen na následující témata: tanec, festivaly, místní příběhy a také na situaci v cornwallských školách.

Setkání s učitelem dějepisu Keirem nebylo to nejvíce poutavé, ale při zpětném poslouchání nahrávek pro nás byl přesto velmi užitečný, především v oblasti historie. Rozhovor občas vázl, ale výhoda byla v tom, že nebylo odbočeno od tématu a postupovalo se podle připravených otázek.

Díky Garrymu proběhl také neformální rozhovor ve vesničce Gulval nedaleko Penzance. V Gulvalu mají každý týden setkání lidé, kteří se věnují studiu kornštiny. Hlavní informátorkou se stala Loveday, o které jsme zpětně zjistili, že byla aktivní účastnicí politické strany Mebyon Kernow (Synové Cornwallu), což je strana, která se zasazuje o větší samostatnost Cornwallu. Její názory však byly překvapivě „při zemi“ a odpovídající realitě. Rozhodně nebyla tak radikálně založená jako první dvě respondenty z Trura.

Posledním setkáním byl piknik s kuchařem indického původu Sanjayem, který se zaměřuje na původní cornwallskou kuchyni. Hlavním tématem byla tedy místní kuchyně a tradiční rybářství.

Výzkum nebyl narušen žádným nepřekonatelným zádrhelem. Místní obyvatelé byli vždy vstřícní a ochotní pomoci. K přehlednějším identifikačním údajům o informátorech z roku 2012 slouží následující tabulka.

Tabulka 1: Základní identifikační údaje informátorů, 2012

Jméno	Věk	Vzdělání	Povolání/zájmy	Přibližná délka rozhovoru
Garry	42	Univerzita	učitel na univerzitě v Exeteru	50 minut
Angela	64	---	---	60+ minut
Julliete	42	---	---	60+ minut
Helen	52	---	učitelka keltských tanců	45 minut
Greg	26	Univerzita	design internetových stránek	45 minut
Alexandra	51	Univerzita	keltské tance	45 minut
Keir	42	Univerzita	učitel dějepisu	35 minut
Loveday	61	Univerzita	politika, zajímá se aktivně o kornštinu	90+ minut
Koreen	59	Univerzita	zajímá se aktivně o kornštinu	90+ minut
Sanjay	42	Univerzita	kuchař	90 min

Zdroj: Keltové v Cornwallu. In: Lucie JAVŮRKOVÁ, Kateřina HASSMANOVÁ, Filip IVANOV. *Pestrá Evropa* [online]. 2012 [cit.2013-10-20]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/keltove_cornwall

V roce 2013 proběhla díky Garrymu námi přednesená prezentace a následná skupinová diskuse o cornwallské identitě na kampusu v Tremoughu, který spadá pod Exeterskou univerzitu. Prezentace se zúčastnilo přibližně deset lidí všech věkových kategorií, ale převažovala především starší generace. Následovala dvouhodinová debata, kdy byla použita kvalitativní metoda skupinové diskuse. Výhodou metody byly rozdílné názory, především na kornštinu, národnostního uvědomování a politiku Cornwallu. Nevýhodou bylo několik odbočení od daných témat a také občasné ztracení a nesrozumitelnost pro tazatele, která byla způsobena asymetrickou komunikací. Kromě diskuse proběhly další, spíše přátelská setkání s Alexandrou a několikrát s Garrym. Na základě terénního výzkumu vznikl dokumentární film, který bylo možno shlédnout v říjnu roku 2013 na *Life Sciences Film Festivalu* na půdě České zemědělské univerzity v Praze. Dokumentární film je součástí přílohy bakalářské práce.

Obrázek 1: Seminář na půdě Exeterské univerzity

A Cornish-Czech Seminar at Tremough

On July 15th Kateřina Hassmanová and Lucie Javůrková of the University of Life Sciences in Prague gave a talk at Tremough on their current research on Cornwall. Entitled 'Language and National Revival: Comparing the Cornish and Czech Experiences', they focused on historical and contemporary issues of language, politics and national consciousness. Kateřina and Luci also wanted to hear the perspectives of their audience so their talk was followed by an extended discussion relating to the cultures of Cornwall and the Czech Republic. The Institute is keen to promote the study of Cornwall within a wider European context. For example, discussions have recently been held with the Centre de Recherche Bretonne et Celtique (CRBC) at the universities of Rennes and Western Brittany. There are plans to develop a Breton-Cornish research programme, encourage an exchange of postgraduate students and promote wider cultural links between the two Celtic nations. Scholars from the CRBC will also give presentations at the Institute's annual conference in autumn 2014. More details to follow.

Zdroj: A Cornish-Czech Seminar at Tremough. *Institute of Cornish Studies*. [online časopis]. Penryn, Cornwall: The Institute of Cornish Studies, The University of Exeter - Cornwall campus, August 2013 [cit. 2013-11-2]. Dostupné z: http://www.oldcornwall.net/download/i/mark_dl/u/4011819032/4597415343/Institute%20of%20Cornish%20Studies%20August%202013.pdf

Obrázek 2: Lokace výzkumu

Zdroj: Mapa Cornwallu. *Cornwall guide* [online]. 2013 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.cornwalls.co.uk/images/map.gif>

3 Literární rešerše

Tématem keltských národů a kmenů se zabývá mnoho autorů. Početně méně se jich zabývá současnou situací oficiálně uznaných keltských národů, které se nacházejí ve Skotsku, Irsku, Walesu, Cornwallu, Bretani a na ostrově Man. Základní informace o keltské historii byly využity v rozhovorech zaměřených na keltsko-cornwallskou minulost.

Annalena Staudte-Lauber píše ve své knize *Keltové* o nejdůležitějších antických pramenech sepsaných od 6. století do 1. století před našim letopočtem. Mezi nejstarší a nejznámější spisy o Keltech patří *Zápisky o válce galské* od Gaia Julia Caesara. Zápisky zaměřoval Julius Caesar především na sebe a obhajobu svého jednání, informace o Keltech (Galech) nejspíš zkresloval. K získání představy o keltské historii slouží staré keltské pověsti a mýty, z nichž některé byly sepsány až ve středověku. Dalším důležitým zdrojem jsou archeologická naleziště, která jsou rozmístěna téměř po celé Evropě. Z archeologického hlediska lze podle nalezišť rozlišit dva kulturní stupně. Pozdní doba halštatská je nazvaná podle naleziště Halštat v Rakousku, které se datuje zhruba do roku 600 př. n. l. Druhým kulturním stupněm je doba laténská, datovaná od roku 480 př. n. l. až k přelomu tisíciletí, nazývaná podle naleziště La Tène ve Švýcarsku.¹

Knihy *Keltští vojevůdci* od Johna Mathewse a Boba Stewarta popisuje keltské mýty a legendy prostřednictvím příběhů čtyř keltských válečníků, zaměřuje se i na britské Kelty. O dalších keltských mýtech a legendách lze nalézt spoustu literárních zdrojů. Mezi ně patří například *Keltské mýty* od Mirandy Green nebo *Tajemství Keltů* od Lancelota Lengyela.

O současnou situaci keltských menšin ve Velké Británii existuje méně literárních pramenů. Anglicky psané publikace nevyjadřují pouze podporu revitalizace keltských národů, i když těch s pozitivním nádechem je více. Marcus Tanner nepředpokládá dlouhé trvání keltských národů na Britských ostrovech, což vyplývá ze samotného názvu jeho knihy *The Last of the Celts* (Poslední Keltové). O současných keltských národech pochybuje publikace *The Celts: The Construction of a Myth* (Keltové: Vybudování z mýtu) od Malcoma Chapmana.

Nynějších šest keltských menšin je oficiálně uznáno Evropskou unií a vládou Velké Británie, s větší či menší závislostí na centralizované vládě. Oficiálně uznanými keltskými

¹ STAUDTE-LAUBER, Annalena, *Keltové*. Praha: Pragma, 1996. s. 83.

oblastmi na Britských ostrovech jsou Skotsko, Irsko, ostrov Man, Wales a Cornwall. Ve francouzské západní provincii Bretaň se nachází keltská menšina Bretonců. K těmto keltským menšinám někteří přidávají skupinu Galicijců, která se nachází v severozápadní části Pyrenejského poloostrova. Otázka území Galicie jako keltské oblasti je ale v současné době sporná. Cornwall je ovšem jednou z menších keltských minorit, proto se o něm zmiňuje i méně autorů. Knihy se věnují spíše historii Cornwallu jako keltského území, ale jen několik málo z nich se zabývá nedávnou a současnou situací. Neexistuje ani mnoho literatury zaměřené pouze na kornský jazyk. Spíše v nich najdeme pouze zmínku nebo kapitulu k tomuto tématu. V souboru knih *Cornish Studies*, které editoval Philip Payton, narazíme na několik kapitol věnujících se historii, vývoji, současné situaci nebo revitalizaci jazyka. Práce zabývající se současnou situací jsou psány především Cornwallany, kteří se snaží o prosazení vlastní identity. Většina publikací je spojena s organizacemi a jednotlivci podporujícími cornwalské národnostní uvědomování nebo s Institute of Cornish Studies (institut cornwalských studií), který spadá pod Exeterskou univerzitu. Plusem publikací je pozitivní zájem o vlastní identitu, na druhé straně se nachází obava ze zaujatosti a subjektivnosti prací.

Z anglického originálu vznikla i učebnice kornštiny s Kornsko-českým a Česko-kornským slovníkem. Učebnici vydal Rostislav Haša v Brně v roce 1999.

Dalším podkladem pro bakalářskou práci se staly publikace zaměřené na národnostní uvědomování, národy a revitalizaci jazyka. Z těch je čerpáno v následující, teoretické části. Miroslav Hroch se ve své knize *Národy nejsou dílem náhody* zaměřuje na národotvorné procesy v Evropě, definice národa a s ním spojeného nacionalismu. Národ, národní identita a národnostní hrdost v Evropě je tématem článku, napsaným Blankou Řehákovou a Klárou Vlachovou.² Identitou a smyslem zachování malých etnických a jazykových skupin se zabývá Leoš Šatava v knize *Jazyk a identita etnických menšin. Možnosti zachování a revitalizace*. Dle Leoše Šatavy jsou důvody uchovávání etnické identity a revitalizace jazyka stále zásadní otázkou. Poukazuje na jedinečnost, nepostradatelnost a nenahraditelnost jazyka pro jedince. Z praktického hlediska vyzdvihuje výhody pro život

² VLACHOVÁ, Klára, ŘEHÁKOVÁ, Blanka. Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě. *Sociologický časopis* [online časopis]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004, Vol. 40, No. 4 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2fe757af6ca935d6d1d996e3349242406475ee0_534_416vlach19.pdf

jedince, zmiňuje větší inteligenci bilingvních dětí nebo jedinečnost místa, která je atraktivní pro turismus.

4 Teoretická část

V teoretické části jsou uvedeny pojmy bezprostředně spjaté s tématem bakalářské práce. Jsou zde uvedeny proto, aby čtenář pochopil obecnou rovinu problematiky etnických minorit a základní pojmy, kterými se práce zabývá. U některých pojmů je uvedena také komparace s konkrétní, tedy cornwallskou minoritou.

Uvedené pojmy mají často více definic, jsou nejednoznačné, ať z pohledu různých zemí nebo z pohledu jednotlivých autorů. Už v názvu bakalářské práce se vyskytuje pojem „národnostní uvědomování“ je tedy důležité vysvětlit, co vůbec „národ“ znamená. Od nejobecnějšího pojmu „národ“ se přesuneme k pojmům konkrétnějším.

4.1 Národ

Termín „národ“ vznikl již ve středověku. Společným kořenem termínu je latinské slovo *natio*, ale překladem v různých politických a sociálních podmínkách získával pojem odlišný význam.³

Jednou z definic a pohledů na národ je, že národ je imaginární komunitou, národ neznamená stát. Příslušníci určitého národa se musí identifikovat s danou skupinou, přestože s většinou nepřijdou do fyzického kontaktu.⁴ Už od druhé poloviny 20. století se většina badatelů shoduje na objektivní definici národa jako existenci velké skupiny lidí, která je charakterizována především vědomím sounáležitosti jejích členů. Nezbytnou podmínkou existence jakéhokoliv národa je ochota jeho příslušníků identifikovat se s tímto národem. Prvním předpokladem identifikace s národem je vymezení národního území, kodifikace jazyka, poznání kulturní tradic a zvyků a způsobu života.⁵

Národ lze vymezit z několika hledisek. Pavel Barša ve své knize *Politická teorie multikulturalismu* rozlišuje zejména mezi politickým a etnickým národem.⁶ Politický národ

³ HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 8.

⁴ BAUMAN, Zygmunt. *Myslet sociologicky*. Praha: Sociologické nakladatelství. 1996. s. 162- 163.

⁵ HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 15,30.

⁶ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 27.

stojí na občanství – za příslušníky národa jsou považováni ti, kteří jsou teritoriálně soustředěni ve státě, jsou jeho občany a mají právo účastnit se politiky a uplatňovat svou suverenitu.⁷ Tato definice tedy ztotožňuje národ s obyvateli určitého státu. V českém prostředí však není tato definice příliš užívaná, neboť u nás klademe důraz spíše na kulturní a jazykové pojetí národa.⁸

Kulturní národ stojí na sdíleném jazyku, a dále na historii a kultuře. Za příslušníky národa jsou považováni všichni jedinci, kteří mluví stejným jazykem, sdílejí stejnou historii a kulturu.⁹

V 19. a na počátku 20. století docházelo nejvíce k diskuzím týkající se definice národa. V této době vznikla dvě pojetí národa – „primordialistické“ a „konstruktivistické“. První pojetí říká, že národ je odvěkou kategorií a že je to specifická hodnota lidského rodu. Zjednodušeně to tedy znamená, že národ je chápán jako něco, co je pevně dané a neměnné. Druhé (konstruktivistické) pojetí je chápáno, jako něco, co je uměle vytvořené, vykonstruované. V tomto pojetí jde tedy o to, že lidé si přáli vytvořit národ, byla zde patrná vůle k jeho vytvoření.¹⁰

Kořeny cornwallského kulturního národa jsou spojeny s příchodem Keltů na Britské ostrovy, takže se nejedná o čistý konstrukt, ale národ je spojen geograficky i kulturně s jihozápadním územím dnešní Velké Británie. Moderní revitalizace jazyka může být považována částečně za konstrukt, jelikož kornských textů se příliš nedochovalo a téměř mrtvý jazyk přežíval jen v pár frázích a slovíčkách v západní části hrabství. Také proto doprovázely problémy s revitalizací jazyka neshody o psanou formu jazyka.

V období formování národů na počátku 19. století už byla Velká Británie považována za multietnické impérium s monoetnickou Anglií, ale i s keltskými menšinami, z nichž nejznámější byla velšská.¹¹

⁷ VLACHOVÁ, Klára, ŘEHÁKOVÁ, Blanka. Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě. *Sociologický časopis* [online časopis]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004, Vol. 40, No. 4 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2fe757af6ca935d6d1d996e3349242406475ee0_534_416vlach19.pdf

⁸ WebHumanita. *Národ*. [online]. [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.webhumanita.cz/?a=lex&rid=69>

⁹ VLACHOVÁ, Klára, ŘEHÁKOVÁ, Blanka. Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě. *Sociologický časopis* [online časopis]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004, Vol. 40, No. 4 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2fe757af6ca935d6d1d996e3349242406475ee0_534_416vlach19.pdf

¹⁰ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 14-15.

¹¹ HROCH, M. *Národy nejsou dílem náhody*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 52.

4.2 Nacionalismus

Termín „nacionalismus“ vznikl jako novotvar v politickém prostředí, přesto je spojován s pojmem „národ“, který se vytvářel již v předmoderní době. Proto je, stejně jako „národ“, vnímán různými národy odlišně. Všeobecně se pojem začal užívat teprve během druhé poloviny 20. století, kdy označoval politický či myšlenkový postoj. Nacionalismus je politický směr a ideologie vycházející z přesvědčení o výjimečnosti a zpravidla i nadřazenosti vlastního národa.¹²

Podstatou nacionalismu je doktrína, že národy si musejí vládnout samy. Měli bychom se však vyvarovat negativního používání termínu „nacionalismus“ coby označení pro agresivní ideologii. Lze rozlišovat mezi formativním nacionalismem (zaměřený na formování nového národa), prestižním nacionalismem (zaměřený na posílení moci a postavení již existujícího národa) a expanzivním nacionalismem (imperialismem).¹³

S národem a nacionalismem je úzce spjata národní identita, tedy to, co spojuje lidi s národem.

4.3 Národní identita

Téma národní identity patří v současných sociálních vědách mezi nejvýznamnější výzkumná témata. Vědci často diskutují, jak o teoretickém obsahu konceptu národní identity, tak o možnostech jejího empirického měření.¹⁴

Podle teoretického vymezení je národní identita něco, co uspokojuje potřebu kulturního naplnění, kořenů, bezpečí apod. Národní identita je velmi atraktivní a efektivní a dává jedinečný charakter trvalému typu společenství velkého množství lidí.¹⁵

Národní identita má tři roviny – individuální (sociálně-psychologickou), politicko-systémovou a ideologickou. V individuální rovině se jedná o zvláštní formu skupinové identity, díky níž se osoby cítí být vzájemně svázání (např. z důvodu společné

¹² HROCH, M. *Národy nejsou dílem náhody*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. 8-9 s.

¹³ VLACHOVÁ, Klára, ŘEHÁKOVÁ, Blanka. *Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě*. *Sociologický časopis* [online časopis]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004, Vol. 40, No. 4 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2fe757af6ca935d6d1d996e3349242406475ee0_534_416vlach19.pdf

¹⁴ tamtéž

¹⁵ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. 25 s.

historie, jazyka). V politicko-systémové rovině je národ občanská společnost (*societas civilis*). V ideologické rovině je s národem a národní identitou spjat termín nacionalismus.¹⁶

Skupina, která je v majoritní společnosti minoritní složkou, mající společnou národní identitu se nazývá etnická nebo národnostní menšina. Práce se zabývá jednou z mnoha evropských menšin, proto je nutné tento pojem vysvětlit.

4.4 Etnická menšina

V odborné literatuře bývá pojem „menšina“ suplován neutrálnějším a obecnějším pojmem „etnikum“ či „etnická skupina“. Definice etnické/národnostní skupiny není jednoznačná, definic existuje celá řada. Jednou z používaných definic je definice Francesca Capotortiho z roku 1977:¹⁷

„... skupina početně slabší než zbytek obyvatelstva státu, nacházející se v nedominantním postavení, jejíž příslušníci – coby občané daného státního útvaru – mají etnické, náboženské nebo jazykové rysy, kterými se odlišují od zbytku obyvatelstva, a vykazují, byť pouze implicitně, smysl pro soudržnost zaměřený na uchování kultury, tradic, náboženství nebo jazyka.“¹⁸

Práce se vedle národnostního uvědomování menšiny Cornwallanů, zaměřuje také na situaci a revitalizaci jazyka této menšiny, kornštiny. Následující pojmy tedy budou spjaty s jazykem.

4.5 Jazyk

4.5.1 Úřední jazyk, oficiální jazyk, státní jazyk

Úředním, oficiálním či státním jazykem se rozumí jazyk, ve kterém probíhá převážná část komunikace a dokumentace ve státní správě. Všechny tři výrazy (úřední, oficiální,

¹⁶ VLACHOVÁ, Klára, ŘEHÁKOVÁ, Blanka. Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě. *Sociologický časopis* [online časopis]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004, Vol. 40, No. 4 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2fe757af6ca935d6d1d996e3349242406475ee0_534_416vlach19.pdf

¹⁷ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 32-33.

¹⁸ tamtéž

státní) se užívají jako synonyma, ale také se odlišují podle různých zemí a podle rozsahu užívání v různých oblastech správy.¹⁹

Zejména v evropském kontextu bývá za hlavní znak etnicity označován jazyk. Ve většině případů hraje mimořádně silnou roli, ale nemusí to tak být, může hrát i roli téměř symbolickou.²⁰

4.5.2 Mateřský jazyk, rodný jazyk

Mateřský jazyk je chápán různými způsoby a lze rozlišovat, že mateřský jazyk je:

1. jazyk, který se člověk naučil jako první ve svém životě,
2. jazyk, se kterým se člověk sám identifikuje,
3. jazyk, který člověk nejlépe ovládá,
4. jazyk, který člověk používá nejčastěji.

Mateřský jazyk nemusí mít všichni lidé jen jeden, někteří mají dva nebo i víc. To je typické zejména pro imigranty, lidi z jazykově smíšených rodin či pro starousedlé obyvatele regionů či obcí, ve kterých se běžně užívá více jazyků.²¹

Následující definice jsou zaměřeny na pojmy související s menšinovým jazykem, s jeho revitalizací, diskriminací a interakcí s jazykem většiny.

4.5.3 Jazykové právo

Jazykové právo představuje soubor platných právních norem. Právní normy regulují užívání jazyků v různých oblastech života společnosti. Jazykové právo se soustřeďuje zejména na jazyk majority, dále národnostních menšit a na jazyky imigrantů.²²

¹⁹ NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 55.

²⁰ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 37.

²¹ NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 50-51.

²² NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 49.

4.5.4 Menšinový jazyk

Menšinovým jazykem je jazyk, který užívá skupina lidí početně menší než největší skupina společnosti (majorita). Menšinový jazyk má slabší postavení než jazyk většinový. Některé jazyky jsou z hlediska státu menšinové, avšak z hlediska regionu jsou většinové.²³ V souvislosti s menšinou a jejím jazykem se hovoří o následujících pojmech: „jazyková menšina“, „malé“ a „méně užívané/rozšířené jazyky“ anebo stále častěji o „regionálních jazycích.“ Do „regionálních jazyků“ obvykle patří v současné Evropě lokální jazykové variety. U velké části evropských regionálních jazyků je brán spíše akcent na kulturní fenomény, než na ty politické.²⁴

Dle Rady Evropy musí být „regionální či menšinový jazyk“ tradičně užíván na daném území občany tvořící početně menší skupinu než zbytek obyvatelstva států. Jazyk musí být odlišný od úředního, popřípadě úředních jazyků.²⁵

Kornština tyto podmínky splňuje, a proto byla v roce 2002, po sedmi letech, přiřazena do Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. To vedlo k oficiálnímu prohlášení rady: „*Rada Evropy vidí kornštinu jako vitální část současné kultury a bude podporovat snahy o zlepšení jejího postavení a používání. Rada bude také podporovat bilingvní cedule (s názvy ulic, měst atd.) tam, kde to uzná za vhodné.*“²⁶

4.5.5 Jazyková asimilace a jazyková integrace

Výrazy „asimilace“ a „integrace“ se používají v kulturologii pro pojmenování jevů, jež nastanou při kontaktu příslušníků odlišných kultur na úrovni jedinců či na úrovni celých společenství. Asimilace znamená přijetí prvků druhé kultury, přičemž znaky své původní kultury jedinci ztratí. Integrace znamená zachování své původní kultury, i když si jedinci či skupina již osvojili také prvky druhé kultury. Integrace tedy neprobíhá výměnou jednoho způsobu chování za druhý jako je tomu v případě asimilace. Jedinci jsou naopak

²³ NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 51-52.

²⁴ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 33-34.

²⁵ BANERES, Jordi, STRUBELL, Miguel. *Discussion Manual on lesser-used languages*. Brusel: European Bureau for Lesser-Used Languages, 1998. s. 9-10.

²⁶ KENNEDY, Neil. *Cornish Linguistic Landscape*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies – Twenty*. Exeter: University of Exeter Press, 2012. s. 91 – 92.

schopni se chovat podle norem jedné i druhé kultury.²⁷

S pojmy asimilace a integrace je někdy spojován termín „marginalizace“, čímž se rozumí situace, kdy jedinec či skupina odmítají svou původní kulturu. Druhé kultuře jsou však přiblíženi jen z části, neboť jedinci z druhé skupiny jim umožňují se seznámit jen povrchně s touto druhou kulturou.²⁸

V hrabství Cornwall téměř proběhla jazyková asimilace. Dnes kornštinou dokáže konverzovat pouze několik stovek lidí. Největšího rozmachu dosáhl jazyk ke konci středověku, kdy jím běžně mluvilo 38 000 lidí. Odhadované demografické údaje o počtech uživatelů kornštiny mají klesající tendenci. Na začátku 17. století používalo kornštinu kolem 22 000 lidí, v roce 1700 už jen 5 000.^{29,30}

4.5.6 Jazyková diskriminace

Lidé, kteří mluví navzájem nesrozumitelným jazykem a kteří spolu chtějí i přesto komunikovat, čelí obtížné volbě. Přistoupí-li jedna strana na hovor v jazyce druhé strany, vystaví se asymetrickému riziku komunikace, neboť tato strana má omezené vyjadřovací schopnosti v jazyce druhé strany, která je má naopak velmi dobré. Komunikace skrze tlumočníky je běžnou praxí, leč je nákladná a mnohdy nerealizovatelná. Mnohdy se stává, že se mluvčí jednoho jazyka dostanou do výhodné pozice a že se druhá strana musí přizpůsobit. Komplikace při komunikaci jsou nespravedlivě připisovány nedostatečným jazykovým znalostem paradoxně té strany, která vynakládá větší úsilí a přizpůsobuje se. „*Jazyková diskriminace začíná tam, kde není brán zřetel právě na skutečnost, že „náklady“ za uplynulou vzájemnou komunikaci hradí mluvčí nedominantního (menšinového) jazyka.*“³¹

Jedním ze způsobů, jak „vyzrát“ na jazykovou diskriminaci je umět dva či více jazyků. S tímto se pojí pojmy bilingvismus a multilingvismus.

²⁷ NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 47.

²⁸ tamtéž

²⁹ MACKINNON, Kenneth. *Your voice: Cornish*. [online]. British Broadcasting Corporation (BBC) [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/voices/multilingual/cornish.shtml#A>

³⁰ BLAŽEK, Václav. *Keltské jazyky*. [online]. [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/jazyk/files/keltjaz.pdf>

³¹ NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 48.

4.5.7 Bilingvismus (dvojjazyčnost) a multilingvismus (mnohojazyčnost)

Bilingvismus je koexistence dvou jazyků, multilingvismus pak více jazyků. Užívání nebo znalost více jazyků než pouze jednoho nebo dvou je v současnosti spíše pravidlem než výjimkou, proto se více hovoří o „multilingvistu“ než „bilingvistu“. „Bilingvismus“ i „monolingvismus“ je dnes brán jako něco „normálního“ a dokonce žádoucího. Toto souvisí s politikou EU v oblasti jazyků, podle které by každý obyvatel EU měl vedle svého mateřského jazyka umět minimálně další dva jazyky.^{32,33}

Existují ovšem jazyky, které je potřeba revitalizovat, neboť mají upadající tendenci. S tím je spjat pojem revitalizace jazyka, která je popsána v následujícím oddíle.

4.5.8 Revitalizace jazyka

Revitalizace neboli ožívování jazyka je proces obnovení jazykové vitality, což je míra uchování živého jazyka jazykovou menšinou. Revitalizace jazyka je spojena s podporou užívání jazyka a jeho rozsahu v daném společenství. Musí být vytvářeny podmínky, jež umožňují, aby daný jazyk získal své mluvčí a aby se užíval ve více oblastech (rodina, média, školství). S tímto souvisí i jazykovědná práce, zejména modernizace slovní zásoby. Aby byla revitalizace úspěšná, je třeba podpora a to nejen jazyková (např. modernizace) či komunikační (např. výuka jazyka na školách), ale jsou potřeba také pragmatická a ekonomická opatření.^{34,35}

Pro úspěšnou revitalizaci je potřeba určit v jakém stavu se nachází jazyk, který má být revitalizován. Sociolingvista Joshua Fishman navrhuje stanovit stav jazyka za pomoci osmistupňové škály od nejmenší míry po největší míru narušení:

1. stupeň – jazyk se užívá v oblasti vzdělání, v pracovní míře, masmédiích a to na vyšších úrovních a na úrovni státu
2. stupeň – jazyk se užívá na nižších úrovních (lokální média a úřady vlády)

³² NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 43-44.

³³ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menších: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 69.

³⁴ NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 53-54.

³⁵ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menších: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 115.

3. stupeň – jazyk je užíván v lokální pracovní sféře, v níž dochází k interakci mezi mluvčími minoritního a majoritního jazyka

4. stupeň - jazyk jako vyučovací jazyk ve škole, ve volnější nebo těsnější závislosti na vyučování v jazyce majority

5. stupeň - jazyk se využívá k vyučování, ale ne ve školách

6. stupeň – jazykem je hovořeno v rodinném prostředí jako prostředek mezigeneračního předávání tradic a sám je takto předáván

7. stupeň - jazyk užívá stará generace

8. stupeň - jazyk z části užívá už jen několik starých mluvčích³⁶

Problémem revitalizace malých jazyků je nedostatek lidí, hovořících daným jazykem. To způsobuje nepraktičnost se jazyk učit a snažit se o jeho rozvoj. Často neexistují dostatečné možnosti užívání jazyka a vzdělávání v něm nebo dokonce nezájem samotných mluvčích o budoucnost jejich jazyka.³⁷ Plně konverzovat v kornštině umí pravděpodobně pouze 300 – 500 obyvatel Cornwall, to je zajisté jeden z problémů revitalizace jazyka. O kornštinu jeví ale zájem čím dál více lidí, mnoho lidí zná základní fráze nebo slovíčka. Stále více je ale jazyk používán například při obřadech a ceremoniálech, veřejných shromážděních nebo třeba v bilingvních názvech ulic. Zájemci se mohou kornštinu učit na mnoha místech v Cornwallu, kurzy nabízí školy, kroužky i soukromníci.³⁸

V praxi je důležité vytvoření jazykové politiky (*language policy*) a jazykového plánování (*language planning*).³⁹ V listopadu roku 2009 se členové vlády Velké Británie shodli na schválení listiny podporující kornštinu *Cornish language policy* (kornská jazyková politika) pro Cornwall Council (rada Cornwallu). Kornština se oficiálně stala složkou současné kultury a byl uznán její unikátní přínos pro lokální kulturu. Lokální správa Cornwallu se usnesla, že bude podporovat bilingvní cedule s názvy ulic a jiných míst, kornské publikace a kornštinu na veřejnosti pomocí letáků atd. Jazykové plánování

³⁶ NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 53-54 .

³⁷ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menších: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 71-72.

³⁸ MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 269-270.

³⁹ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menších: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 85.

řídí od roku 2005 zvláštní orgán Cornish Language partnership Maga (Kornská jazyková spolupráce), který bude v práci zmíněn několikrát.⁴⁰

Zásadní otázkou zůstává, proč revitalizovat jazyk a uchovávat etnickou identitu? Jednoduchá a univerzální odpověď neexistuje. Argumentace můžeme rozdělit do dvou kategorií, které se často prolínají. Idealistické argumenty vyzdvihují právo na vlastní identitu a krásu tradice. Vychází z hypotézy lingvistických antropologů Edwarda Sapira a Benjamin L. Whofra, která vyzdvihuje jedinečnost, nepostradatelnost a nenahraditelnost jazyka. Skrze jazyk nahlíží jedinec na svět a vnímá realitu kolem sebe. Zánikem určitého jazyka tak současně zmizí určitá realita, zmizí „konkrétní svět“. Menšinové jazyky jsou podporovány i institucemi sjednocujícími Evropu, významné jsou z hlediska lokálního i z hlediska sounáležitosti jedince k určité skupině. Druhá, praktická argumentace zdůrazňuje výhody pro život, od lidského a kulturního obohacení až po zvýhodnění při shánění zaměstnání. Je zmiňovaná také větší inteligence bilingvních dětí nebo jedinečnost místa, která je atraktivní pro turismus.⁴¹

5 Základní přehled

5.1 Vymezení území

Cornwallské hrabství se nachází v nejzápadnějším cípu Jihozápadní Anglie. Na východě sousedí s hrabstvím Devon a ze západu je omýváno Atlantickým oceánem. Administrativním městem je město Truro, které někteří vidí jako více anglické než cornwallské. Západní část je více tradičně založena, protože se v ústraní a dál od anglických vlivů lépe uchovávala kultura i jazyk. V 18. století, kdy byla kornština považována za již vymřelý jazyk, se na západě stále vyskytovala, i když jen v několika slovíčkách, nikoliv jako mluvená řeč.

⁴⁰ Cornish Language partnership Maga. *Cornwall Council*. [online]. [cit. 2013-28-12]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=374>

⁴¹ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menších: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 63-68.

Obrázek 3: Keltské oblasti, *Kernow* = Cornwall

Zdroj: The Celtic League. [online].

[cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.celticleague.net/>

5.2 Obyvatelé Cornwallu

Každých deset let probíhá ve Velké Británii census, který se zabývá tématy, jako je práce, zdraví, etnicita, vzdělání, jazyk, náboženství atd. Poslední sčítání lidu proběhlo v březnu 2011. Z něho vyplynulo, že Cornwall měl v té době 532 300 obyvatel a že obyvatelstvo postupně stárne. Mladí lidé opouští hrabství kvůli většímu výběru škol a práce v Anglii.^{42 43} Jedny z našich informátorek, Julliete a její matka Angela, uvedly, že jsou nespokojeny s neuvedením cornwallské identity ve sčítání. V dotazníku je možnost zaškrtnout jakoukoliv jinou národnost, ruskou, afgánskou a spoustu dalších, ale cornwallská na výběr není. Mohou pouze zaškrtnout „další“ a ručně vepsat *Cornish*.⁴⁴

⁴² 2011 Census. [online]. Cornwall Council. [cit. 2013-10-28].

Dostupné z: <http://www.cornwall.gov.uk/default.aspx?page=26945>

⁴³ Population. [online]. Cornwall Council [cit. 2013-10-28].

Dostupné z: <http://www.cornwall.gov.uk/default.aspx?page=22137>

⁴⁴ Julliete a Angela, informátorky. Osobní rozhovor. Truro, červenec 2012.

Ze sčítání vyplývá, že *Cornish* vepsalo do kolonky ostatní 14 % obyvatel Cornwallu, což je 73 200 lidí. Oproti roku 2001, kdy také nebyla možnost pouze zaškrtnout cornwallskou identitu, se počet zvýšil téměř dvojnásob. V roce 2001 se ke cornwallské identitě přihlásilo 37 000 lidí.⁴⁵

Otázkou tedy zůstává, kolik lidí by zaškrtnulo raději cornwallskou, než britskou identitu, pokud by byla cornwallská oficiálně na výběr. Nejspíš by se počet zvýšil, jelikož podle mě mnoho lidí se nad tím příliš nezamýšlí a pokud vidí britskou identitu a cornwallskou ne, tak zaškrtnou jednoduše tu britskou.

Následující otázky jsou z posledního sčítání a jsou to ty otázky, kde byla možnost vyjádřit cornwallskou etnicitu.

1. Jaká je Vaše národní identita?
2. Jaká je Vaše etnická skupina?
3. Který jazyk je Vaším hlavním?⁴⁶

Málokterý Cornwallan ale zvolí jako svůj hlavní jazyk kornštinu. Pro téměř všechny Cornwallany je hlavním jazykem angličtina, tou se vyučuje na školách. Někteří projeví zájem se vedle angličtiny učit ještě místní tradiční kornštinu. Je ale jasné, že hlavním jazykem je a nejspíš i bude angličtina.

Počet je těžké určit, protože není jasné, jaká je úroveň mluvčích. Ve sčítání v roce 2011 se přihlásilo 557 k tomu, že jejich hlavním jazykem je kornštinu. Nelze ale přesně určit, kolik z nich umí jen pár frází a kdo dokáže plynně konverzovat.⁴⁷

6 Historický vývoj kornštiny a Cornwallu

6.1 Keltské kořeny

Kornštinu patří mezi šest keltských jazyků, společně s bretonštinou, velštinou, manštinou, irskou a skotskou gaelštinou. Důvodem je migrace Keltů z jejich domoviny na evropském kontinentu napříč Británií a Irskem. Přinesli s sebou i své jazyky a ty se staly na ostrovech dominantní. Zformovaly se dvě odlišné, ale podobné skupiny a to gaelská

⁴⁵ 2011 Census: *Cornish identity*. [online]. Cornwall Council. [cit. 2013-10-28].

Dostupné z: <http://www.cornwall.gov.uk/default.aspx?page=26948>

⁴⁶ tamtéž

⁴⁷ TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013

skupina keltských jazyků na severu - ve Skotsku, Irsku a na ostrově Man. Druhá britansko keltská na jihu zahrnuje Wales, Cornwall a Bretaň.⁴⁸

Informátorka Helen, původem z Walesu, která ovládá velštinu, ale kornsky umí jen trochu, vypověděla, že tyto dva jazyky jsou si podobné. Ona sama kornštině, ale i bretonštině, částečně rozumí.

Před invazí Římanů bylo keltské obyvatelstvo rozmístěno po celé Británii, ale s jejich příchodem z východu byly tyto kmeny vytlačovány na jihozápad. Území keltské říše, Dumnonie, bylo od prvního do třetího století našeho letopočtu posunuto z míst, kde se dnes nachází Bristol až k dnešnímu Exeteru. S tím přišla i změna názvu. Už v pátém století se jihozápadní část Anglie začíná nazývat Cornwall a v osmém století bylo toto označení zcela běžné pro území jižněji od Exeteru.⁴⁹

Během 7. století pronikli Anglosasové až do Cornwallu, prohloubily se tak geografické rozdíly mezi jednotlivými skupinami. Anglosaské osídlení bylo příčinou stěhování mnoha britansky mluvících Keltů za moře do Armorici, s kterou už v té době obchodovali. S sebou si vzali i název Británie, a tak později bylo území Armorici nazváno Bretání.⁵⁰ Výsledkem geografické vzdálenosti vznikly rozdíly mezi severní a jižní skupinou keltských jazyků, ale stále jsou si podobné a dnes všechny patří mezi šest uznávaných keltských jazyků.⁵¹

6.2 Raná kornština

V raném středověku se kornsky mluvilo v celém Cornwallu a částečně také v západním Devonu, kde se dostala kornština až do města Exeter. V Exeteru se udržela do roku 936, kdy ji v bitvě u Hingston Down vytlačil saský král Athelstan.⁵²

Athelstan při dobývání dalšího území vyhnal Cornwallany z Exeteru a ze západního Devonu. Posunul hranice svého království k východnímu břehu řeky Tamar, která dodnes

⁴⁸ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁴⁹ TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

⁵⁰ BLAŽEK, Václav. *Keltské jazyky*. [online]. [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/jazyk/files/keltjaz.pdf>

⁵¹ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁵² O'NEILL, Diarmuid. *Rebuilding the Celtic Languages: Reversing Language Shift in the Celtic Countries*. Wales: Y Lolfa Cyf., 2005. s. 214.

tvoří hraniční řeku mezi Cornwalllem a Devonem. Území Cornwallu se tak zmenšilo, že král už se ním necítil nijak ohrožen. V nově vytvořeném a částečně nezávislém území se prokazatelně mluvilo kornštinou. Přestože jeho království Wessex nezasahovalo do Cornwallu, stále se vměšoval do keltského klášterního systému. Možná proto se z této rané doby kornštiny téměř nic nedochovalo.⁵³

To se změnilo až při dobývání Británie Normany, z té doby existuje několik dokumentů. Mezi první kornštinou psané a dochované dokumenty patří *Bodmin Manumissions* (Bodminské evangeliáře) z 9. a 10. století, které dávají kornská jména osvobozeným otrokům. Dále latinsko-kornský slovník s názvem *Vocabulum Cornicum* a krátký útržek z rad o manželství pocházející z období kolem roku 1400.⁵⁴

6.3 Střední kornština

Za střední kornštinu je všeobecně považována kornština datována od začátku 12. století do konce 16. století. Jádrem tohoto období tvoří výlučně církevní díla – příběhy z Bible a o životech svatých. Velmi oblíbená byla středověká dramata, která se hrála ve venkovních kruzích známých jako *plen-an-gwari*, na některé z nich je možné narazit dodnes v Cornwallu. Například kruh St. Just v Penwithu nebo Perran Round u Perranporthu. Nejdelší dochovanou hrou je trilogie *Ordinalia* z poloviny 14. století. Trilogie obsahuje *Origo Mundi* (Počátek světa), *Passio Christi* (Náruživost Krista) a *Resurrexio Domini* (Oživení našeho pána). Další zachovanou hrou je *Bewnans Meriasek*, která je o životě Svatého Meriaseka z Bretaně, který se stal patronem města Camborne. V neposlední řadě stojí za zmínku hra *Bewnans Ke*, ta je o životě Svatého Kea. Tyto dvě hry o svatých jsou datovány do 16. století a představují politickou satiru tehdejší doby. Například první zmíněná se odehrává v 15. století a je v ní král tyran jménem Tewdar, což odkazuje na krále Jindřicha VII. Přesněji Tewdar znamená v kornštině jeho dynastii – Tudorovce.^{55,56} Kvalitním kornským textem poloviny 16. století jsou *Tregear Homilies*

⁵³ TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

⁵⁴ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁵⁵ tamtéž

⁵⁶ MACHÁČKOVÁ, Leona. Cornwall a jeho jazyk (Peripetie kornštiny na pozadí starší i novější historie). *Souvislosti: revue pro literaturu a kulturu* [online časopis]. 2/2006, téma Velká Malá Británie [cit. 2013-12-27]. Dostupné z: <http://www.souvislosti.cz/clanek.php?id=455>

(*Tregearova kázání*), což je soubor dvanácti kázání londýnského biskupa přeložených z angličtiny Johnem Tregearem. Kornština byla vždy zapisována latinkou.⁵⁷

Anglickým hrabstvím se stal Cornwall ve 13. století. Byl stanoven titul vévody Cornwallu, tím byl syn krále Anglie. Stejný potomek byl současně i princem Walesu. Tradice vydržela dodnes, takže princ Charles je současně princem z Walesu a vévodou Cornwallu. Ochota používání těchto titulů ukazuje, že je Cornwall tak trochu samostatné království Anglie.⁵⁸

Úpadek kornštiny byl zaznamenán ve třináctém, čtrnáctém století a nejvíce se projevil ve městech, která se postupně stávala převážně anglicky mluvícími. Ale kornština byla v této oblasti stále silným jazykem. Ve čtrnáctém a patnáctém století byly zaznamenány dokonce snahy o revitalizaci kornštiny, protože někteří obyvatelé z Bretaně se stěhovali do Cornwallu. Přivezli s sebou i bretonštinu, která patří do stejné jazykové skupiny jako kornština. Dnes je dokonce odhadováno, že 25 % obyvatel, žijících na pobřeží cornwallského hrabství má předky v Bretani. Tyto dva keltské jazyky jsou si navzájem podobné, proto nárůst počtu Bretaňců zvýšil i zájem o kornštinu.⁵⁹

6.4 Reforma a rebelie

Událost spojená s reformací anglických kostelů měla obrovský vliv na budoucí vývoj kornštiny. Zástupci Edwarda VI. měli upevnit pozici *Book of Common Prayer* (*Knihy obecných modliteb*), ale v Cornwallu se setkali se vzdorem a veřejným nesouhlasem. Bylo nařízeno sloužení bohoslužeb v angličtině, ale místní obyvatelé preferovali latinu. Cornwallané poslali králi dopis, v němž deklarovali, že jsou Cornwallané, nemluví anglicky a odmítají tento přístup. Negativní odpověď se jim nezamlouvala, a tak v roce 1549 proběhl pochod, v jehož rámci zamířilo 6 000 lidí do Exeteru. Následovalo několik bitev napříč Devonem, ve kterých bylo odhadem zabito 5 000 Cornwallanů. Tyto ztráty byly zničující a velmi oslabily nejen obyvatele Cornwallu, ale také kornštinu.^{60, 61}

⁵⁷ BLAŽEK, Václav. *Keltské jazyky*. [online]. [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/jazyk/files/keltjaz.pdf>

⁵⁸ TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

⁵⁹ tamtéž

⁶⁰ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-19]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

Rebelie začaly rokem 1497 u kováře jménem Michael An Gof. An Gof znamená v překladu z kornštiny kovář. Jeho prokazatelní potomci – Juliette a její matka Angela Angove nám poskytly, při výzkumu v roce 2012, rozhovor. Protesty jsou spojeny také s právníkem Thomasem Flemingem. Společně s dalšími protestovali proti dani z vlny, kterou měli odvádět cornwallští farmáři anglické vládě. Proběhl protestní pochod až do Londýna. Anglická vláda sice zrušila poplatky z vlny, ale vůdci povstání byli popraveni.⁶²

V občanské válce mezi lety 1497 a 1640 Cornwall odolával centralizaci ze strany Anglie. Toto období je pro dnešní dobu vzorem pro mnoho aktivistických hnutí, která se obrací zpět, protože Cornwall dokázal odolávat vlivu Anglie.⁶³

Existují názory, že před rebeliemi stoupal počet mluvčích. Kornština byla rozšířena až do Bodminu a i na východě bylo několik bilingvních lidí. Po necelém půl století se její působnost výrazně snížila. Na začátku 17. století, podle svědectví spisovatelů Richarda Carewa a Johna Nordena, se kornština užívala pouze v západní části města Trura.⁶⁴

6.5 Pozdní kornština

Během dalších dvou století se kornština přerodila do takzvané pozdní kornštiny. Za posledního kornského monoglota⁶⁵ je považován Cheston Marchant z vesnice Gwithian, který zemřel roku 1665. Mezitím už existovala skupina bilingvních učenců kolem Penzance vedených Johnem Keigwinem z Mousehole. Společně se snažili uchovávat svou kornštinu. Toho docílili především překladem části Bible a doufali, že tak přitáhnou lidi k obnově jazyka skrz náboženství. Například William Rowe, farmář z vesničky Sancreed nacházející se západně od Penzance, přeložil různé kapitoly z Nového zákona a desatero přikázání. V této době vznikala také sekulární próza a nejspíše nejvíc známá lidová povídka *Jooan Chei a Horr*. Ta byla napsána kolem roku 1667 Nicholasem

⁶¹ TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

⁶² tamtéž

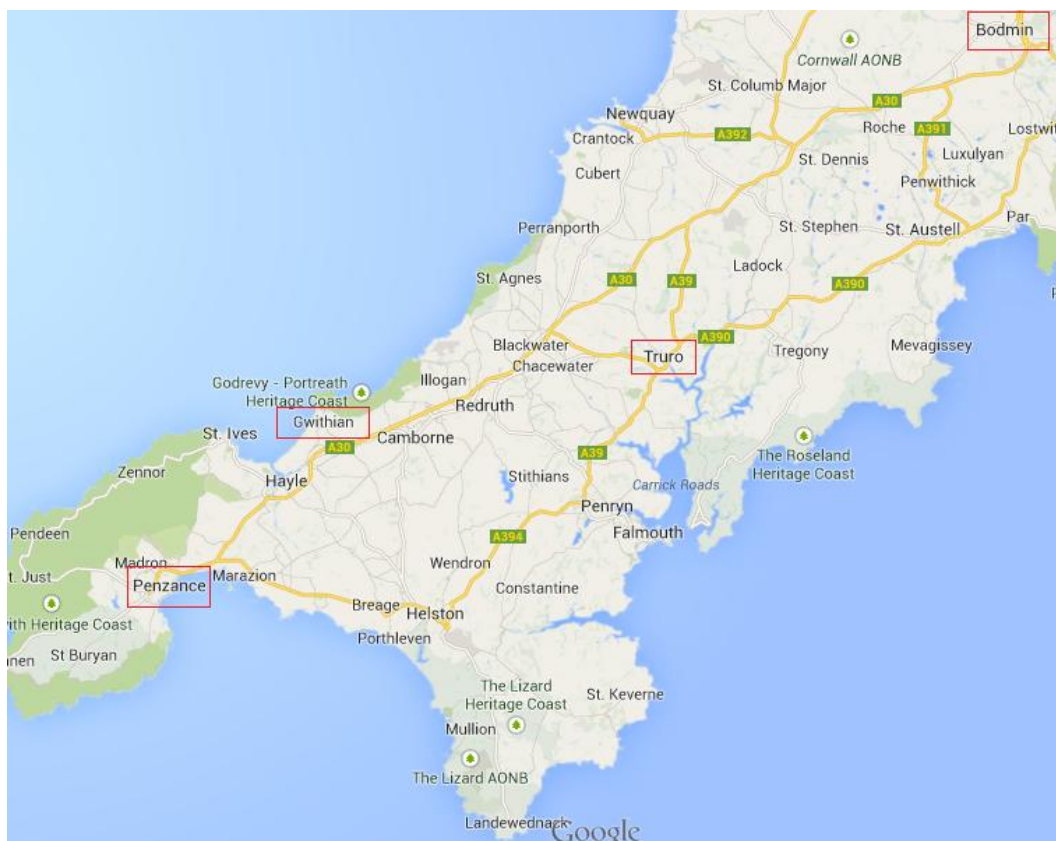
⁶³ tamtéž

⁶⁴ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-23]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁶⁵ Člověk používající pouze mateřský jazyk

Bosonem z Newlynu. Posledním psaným dílem z roku 1776 je dopis napsaný Williamem Bodinerem, který se naučil kornštinu na moři od staršího rybáře.⁶⁶

Obrázek 4: Mapa s místy uvedenými v textu

Zdroj: Mapy Google. [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupné z:
<https://www.google.cz/maps/place/Cornwall>

Na přelomu 17. a 18. století přišel do Cornwallu Edward Lhuyd, autor spisu *Archeologica Britannica*, aby provedl výzkum kornštiny. Výsledkem je hodnotná studie, jelikož zaznamenal i fonetiku kornštiny jako živého jazyka. Zánik kornštiny nastal koncem 18. století. Existují svědectví, že pár jednotlivců kornštinu používalo ještě v 19. století.⁶⁷

V roce 1777 zemřela údajná poslední mluvčí kornštiny Dorothy Pentreath. Wmffre Iwan upozorňuje, že identifikace „posledního rodilého mluvčího“, tedy rok jeho úmrtí je sporná a problematická. Neexistuje zřetelná definice vymežující „rodilého mluvčího“

⁶⁶ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-23]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁶⁷ BLAŽEK, Václav. *Keltské jazyky*. [online]. [cit. 2013-09-25]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/jazyk/files/keltjaz.pdf>

z kvantitativního i kvalitativního pohledu. V souvislosti s jazykovou kompetencí lze uvést tři typy: 1) *full native* (plně rodilý mluvčí), 2) *intermediate native* (středně pokročilý mluvčí), 3) *non-native* („nerodilý“ mluvčí). I po úplném vymizení komunikační řeči dochází v řadě případů k přetrvávání určitých slov, obrátů nebo idiomů.⁶⁸

7 Revitalizace kornštiny a cornwallské identity

7.1 Cornwallská identita v průběhu 19. a 20. století

V 19. století mluvená forma kornštiny téměř vymizela, nicméně existují záznamy, že byla používána ještě na moři rybáři z Newlynu. V průběhu tohoto století se jen nepatrně zvýšil zájem o keltskou historii, kornština začala zajímat některé akademiky. Lidé začali znovu navštěvovat hry z období střední kornštiny. Akademikové, například Edwin Norris a Whitley Stokes, k nim vytvářeli překlady a své komentáře. Ty byly publikovány ze začátku 20. století, nicméně už v předchozím století byly zaznamenány pokusy o obnovu.⁶⁹

Jednou z klíčových událostí pro rozvoj cornwallské kultury bylo sté výročí od smrti Dorothy Pentreath, údajné poslední rodilé mluvčí kornštiny. Oslava výročí proběhla roku 1877 za účasti anglikánského kněze obce Newlyn a mnoha dalších. Na její počest byl postaven pamětní kámen v její rodné vesnici Paul. Jednalo se o důležitý moment, jelikož si lidé uvědomili, co vše bylo ztraceno a zapomenuto. Už v 19. století se zvyšoval zájem o keltskou kulturu spojenou s jazykem, revitalizace a větší snaha o obrození začala až o století později. V oblasti nejzápadnějšího Cornwallu někteří lidé ještě trochu rozuměli kornštině, především rybáři, typičtí obyvatelé západního pobřeží, používali zbytky kornštiny, i když třeba jen kolem sta slov, kornština tu měla stále tradici.⁷⁰

⁶⁸ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menších: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 43-44.

⁶⁹ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-25]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁷⁰ TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

Obrázek 5: Památník poslední rodilé mluvčí Dorothy Pentreath ve vesnici Paul

Zdroj: Vlastní archiv

Obrozenecké hnutí tedy nemělo lehkou výchozí pozici, jelikož se na počátku 20. století snažilo vzkřísit jazyk, který byl považován už od konce 18. století prakticky za mrtvý. V moderní Evropě neexistuje příliš případů, u nichž by proběhla revitalizace jazyka z téměř mrtvých jazyků.⁷¹

V roce 1901 vznikla první organizace Cornish Celtic Society (Keltsko-cornwallský spolek), která se zajímala o místní kulturu a její obnovu. Nejdůležitějšími zakladateli byli L. C. R. Duncombe a pro kornštinu významný Henry Jenner – „otec kornštiny“.⁷²

V roce 1904 Henry Jenner, který se aktivně zabýval kornštinou, publikoval knihu *Handbook of the Cornish language* (Příručka kornštiny). Kniha byla založena na textech z britského muzea a byla prvním krokem k revitalizaci již „mrtvého“ jazyka. Sám Henry Jenner nikdy nevěřil, že kornština se může stát znovu používaným jazykem. Jennerova práce se přesto stala inspirací pro další. V meziválečném období Robert Morton Nance

⁷¹ PAYTON, Philip, DEACON, Bernard. *The Ideology of Language Revival*. In: Philip Payton (ed). *Cornwall since the war: the contemporary history of a European region*. Redruth: Dyllansow Truran, 1993, s. 271-272.

⁷² TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

zkoumal a shromáždil ještě více z jazyka a vytvořil ucelený pravopisný systém. Pravopis vycházel ze středověkých textů a jedná se o formu *Unified Cornish* (Jednotná/sjednocená kornština).^{73,74}

Obrozenecké snahy rostly tedy i v průběhu začátku 20. století. Lidé mohli navštěvovat večerní školy a akce. Vyučování i zkoušení probíhalo ve školách, ale pouze mimo učební plán. Knihy a časopisy byly publikovány pouze pro mluvčí, kteří o ně měli zájem.⁷⁵

Velkou otázkou počátku této revitalizace bylo uznání Cornwallu jako keltské oblasti. To se povedlo v roce 1904, kdy se Cornwall stal členem keltského kongresu. Území nebylo zpočátku považováno za keltské právě kvůli jazyku. Jelikož keltský jazyk byl považován za mrtvý, tím argumentovali nepřijetí Cornwallu do společenství. Možná i to bylo impulzem prvních obrozeneckých snah. Lidé chtěli uchovávat kulturu a jazyk, který byl neodmyslitelně spojen s keltskou i cornwallskou identitou.⁷⁶

Období od začátku 20. století do první světové války bylo klíčové pro cornwallský nacionalismus. Kornština sice nebyla masivně propagována, ale byly vydávány lokální noviny, začala se dostávat do povědomí lidí a hrála nacionální roli i v politice. Kornština, spolu s již zmíněnou organizací Cornish Celtic Society (Keltsko-cornwallský spolek), byla už v té době považována za prvek, kterým se na regionální úrovni Cornwall odlišoval od Anglie. Do první světové války vznikaly další organizace zabývající se revitalizací jazyka, místní politikou a identitou. Bylo to období jakési první revitalizace. Ale s první světovou válkou nastaly větší, státní problémy, lidé začali ztrácet ve válce přátele a lokální revitalizace už se nezdála tak důležitá.⁷⁷

Zpočátku v revitalizaci kornštiny převažovala psaná forma jazyka, cílem bylo produkovat kvalitní literaturu. Až po roce 1939 začala existovat mluvená forma jazyka.⁷⁸

Organizace Gorseth Kernow nebo například nově založená strana Land and Language (Země a jazyk) udržovaly povědomí o cornwallské identitě i v meziválečném období. V roce 1951 byla založena politická strana Mebyon Kernow (Synové Cornwallu),

⁷³ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-25]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁷⁴ BLAŽEK, Václav. *Keltské jazyky*. [online]. [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/jazyk/files/keltjaz.pdf>

⁷⁵ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-25]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁷⁶ TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

⁷⁷ tamtéž

⁷⁸ MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 270.

jejíž podpora a snaha o zachování jazyka vyplývá už ze samotného kornského názvu strany.⁷⁹

V 80. letech a začátkem 90. let 20. století především nadšenci zkoumali revitalizaci jazyka a prováděli další výzkum textů. To vyvolalo diskuse, zda Jenner a Morton Nance provedli své výzkumy správně. Už na začátku 20. století byly provedeny nové výzkumy. Zpočátku 80. let začal Richard Gendall zkoumat kornštinu z její pozdní fáze. Předpokládal, že jazyk by měl být zkoumán z toho období, kdy byl naposled používán. Z jeho práce byla vytvořena další forma kornštiny, která je dnes známá pod názvem *Modern, Late Cornish* (Moderní nebo Pozdní kornština).⁸⁰

Ke konci 80. let udělal Dr. Ken George velký krok ve výzkumu fonologie jazyka, ale také hledal logický pravopis. Výsledkem zkoumání pravopisu se stala třetí forma psané kornštiny *Common Cornish* (běžná mluva). Ken George záměrně odstranil anglický přízvuk a slovíčka, což bylo nevýhodou *Unified Cornish* (Sjednocené kornštiny).⁸¹

V současné době 75 % - 80 % mluvčích používá *Common Cornish* (běžná mluva), známější pod kornským názvem *Kemmyn*. Okolo 19 % - 24 % mluví formou *Unified Cornish* a poslední podobu *Late Cornish* (Pozdní kornštinu) používá okolo 1 % mluvčích.⁸²

S nejpoužívanější formou *Kemmyn* se už v 80. letech ztotožnila i organizace Cornish Language Board (Cornwallská jazyková asociace, kornsky Kesva an Taves Kernewek). Cornish Language Board (Cornwallská jazyková asociace) vznikla v roce 1967, za podpory Gorseth Kernow a Federation of Old Cornwall Societies (Federace cornwallských spolků), aby zaručila jazykové plánování a nezávislé zkoušky mluvčích. Členové asociace jsou zastupitelé Cornwall Councilu (rada Cornwallu) a členové dvou, již zmíněných, zakládajících organizací. Členy volí jednou za tři roky především členové Cornish Language Fellowship (Cornwallské jazykové společenství, kornsky Kowethas an Yeth Kernewek), ale může se zúčastnit i široká veřejnost.^{83,84}

⁷⁹ TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

⁸⁰ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-28]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁸¹ Jerry, stoupenec cornwallského hnutí zabývající se především kornštinou. Skupinová diskuse. Tremough, červenec 2013.

⁸² tamtéž

⁸³ tamtéž

⁸⁴ Kesva an Taves Kernewek, Cornish Language Board. *Who We Are*. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.kesva.org/who-we-are>

V roce 1995 přibyla ještě čtvrtá forma. Keltský učenec, profesor Nicholas Williams, navrhnul další formu vycházející z *Unified Cornish*, známou pod názvem *Unified Cornish Revised* (upravená Sjednocená kornština), jejíž hlavním zdrojem jsou texty z 16. století.⁸⁵

Toto rozdělení mělo také příznivý dopad, spor byl lákavý i pro další lidi, a tak kornština získala více následovníků. Ve všech třech typech jazyka vycházely publikace a všeobecně čtené věci. Drtivá většina ale vycházela v obecné mluvě – *Kemmyn*, ta také měla největší podporu a aktivity.

V roce 1999 se udál důležitý krok pro do té doby opomíjené národnostní menšiny v Anglii. *Good Friday Agreement* (Dohoda Velkého pátku) vedla k uznání irštiny a ulsterské skotštiny v Severním Irsku. Bylo také přislíbeno, že se tyto jazyky stanou minoritními nebo regionálními jazyky Evropy. To odstartovalo vlnu snah o prosazení dalších jazyků, jako je waleština, gaelština a skotština, které lidé začínali rychle přijímat.⁸⁶

Tyto události přiměly jednat i Cornwall. Andrew George, poslanec parlamentu za St. Ives, dokázal, že vláda akreditovala nezávislá cornwallská akademická studia. Smyslem bylo oficiálně zajistit základní znalosti o kornštině. Na té by v budoucnu mohla být založena politika a její oficiální ratifikace ze strany Velké Británie. V prosinci roku 1999 si několik společností vzalo na starost nezávislá studia o kornštině a předávání zpráv o jihozápadě země ústřední vládě. Zprávy se týkaly například její pozice ve společnosti, rozšíření, literatury, učení a kvalifikace, podpory. V lednu a únoru dalšího roku byly sbírány informace v archivech v Cornwallu i Londýně. Vedlo se mnoho rozhovorů s jedinci a mnoha organizacemi, navštěvovali také místní akce a setkání.⁸⁷

7.2 Cornwallská identita ve 21. století

Co si vlastně představit, když se řekne Cornwallan? Tato otázka je komplikovaná i tím, že na Britských ostrovech mnoho lidí spojuje pojmy Brit a Angličan. To je

⁸⁵ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-28]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

⁸⁶ MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 266.

⁸⁷ MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 266 - 287.

způsobeno dřívější hegemonií Anglie na Britských ostrovech.⁸⁸ Britské ostrovy jsou multikulturní zemí, jejíž obyvatelé se mohou považovat za Skoty, Walesany, Iry, Manxany, Angličany, Cornwallany a samozřejmě Brity. Cornwallané mohou být zároveň Angličany i Brity, jsou součástí Velké Británie i Anglie. Překrývají se zde tedy všechny tři identity.

Při terénním výzkumu informátoři nejčastěji uváděli příslušnost nejprve cornwallskou, potom až britskou. Někteří dokonce sdělili pouze cornwallskou a poukazovali přitom na keltské kořeny. Učitel dějepisu Keir uvedl: „*Moje rodina se cítí být Cornwallany, s tím je spojená i keltská identita. Ale cítíme se být i Brity, jsme součástí Británie, ale v první řadě jsme Cornwallané.*“

Návaznost na keltské kořeny je spojena se sounáležitostí s ostatními keltskými národy ve Velké Británii, především s Walesem a Bretaní. Společně s nimi, Irskem, Skotskem a ostrovem Man pořádají keltské kongresy, festivaly, sdružují se v různých skupinách nebo organizacích. Jednou ze známějších politických organizací je Celtic League (Keltský spolek).

Celtic League (Keltský spolek) vznikl v roce 1961, aby zajistil větší autonomii nebo dosáhl nezávislosti šesti keltských národů. Podporuje jejich spolupráci spojenou se vzájemnými vztahy a solidaritou. Bojuje za prosazení keltských národů nejen v zahraničí, ale i v rámci Velké Británie se snaží podporovat decentralizaci spojenou s lokálními úřady. V neposlední řadě zastává názor, že by měly národní zdroje sloužit k užtku každého příslušníka národa. Zaměřuje se na zneužívání lidských práv, politiku, ekonomiku, jazyk a kulturu.⁸⁹

Následující odstavce se budou věnovat současné situaci v Cornwallu. Hned na začátku je nutné uvést, že rozhovory probíhaly s informátory, kteří se aktivně zajímají o lokální tradice, kulturu nebo jazyk. Výběrový soubor nelze zobecnit na všechny obyvatele Cornwallu, jelikož ty můžeme rozdělit do několika skupin.

Jeden z informátorů, Jerry, který se zúčastnil prezentace a následné diskuse při druhém terénním výzkumu v roce 2013, rozdělil obyvatele Cornwallu do několika skupin.

⁸⁸ KUMAR, Krishan. *The Making of English National Identity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. [online]. [cit. 2013-12-26]. Dostupné z: <http://assets.cambridge.org/97805217/71887/sample/9780521771887ws.pdf>

⁸⁹ The Celtic League. [online]. [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.celticleague.net/>

Rozdělení se zdá logické a naznačuje i to, že kornštinou umí konverzovat pouze 300 lidí. Jerry se aktivně zajímá o kornštinu už přes deset let a celkově ji preferuje před angličtinou.

Informátor vychází ze svých několikaletých zkušeností, kdy se ptal na kornštinu mnoha lidí. Myslí si, že existují tři typy lidí, kteří vnímají národnostní uvědomování a kornštinu odlišně. Tyto tři typy Cornwallanů vidí cornwallský národ i kornštinu ve třech odlišných pohledech.

První skupinou jsou lidé, kteří vnímají, že *Cornishness* (cornwallské) je velmi podobné *Englishness* (anglickému), nevidí mezi tím markantní rozdíl. Tato skupina vnímá kornštinu jen jako zábavu, vidí ve všem to anglické. Kornština je něco, co je jen odlišuje od Anglie.

Největší skupina lidí ví, že být Cornwallanem znamená něco jiného, ale nevědí proč a ani to nedokážou říct. Cítí se být Cornwallany, přestože proto nemají vysvětlení a nevědí, v čem jsou odlišní. Vědí, že kornština je jiná, berou ji jako něco starého, jako část historie, něco co se má uchovávat. Když s těmito lidmi informátor Jerry mluví, tak mu vždycky odpoví něco ve smyslu, že jsou rádi, že ji někdo udržuje, ale nejsou to oni sami. Nechtějí pro to něco udělat, ale jsou rádi, že to dělá někdo jiný. Cítí, že by se měla uchovávat cornwallská historie.

Jen malá skupinka lidí vidí rozdíl mezi *Cornishness* (cornwallské) a *Englishness* (anglické). Tato malá skupinka se aktivně zajímá o lokální tanec, jazyk a místní tradice, které považuje za odlišné od Anglie. Vidí kornštinu jako vitální jazyk, který je součástí jejich životů. „*Mnoho mých kamarádů se mnou mluví kornštinou, nepoužívají angličtinu a i já s většinou svých kamarádů mluvím kornsky, angličtinu používám, jen když musím.*“ Jerry, pracující ve společnosti Keskewsel, je nejspíš jedním z mála lidí, který by mohl kornštinu označit za svůj hlavní jazyk, on sám tvrdí, že angličtinu nepotřebuje. Keskewsel se zabývá především kornským jazykem, učí zájemce konverzovat, aby byli schopni plyně mluvit. Většina informátorů také poukazovala na globalizaci a z ní vycházející mísení obyvatel. V Cornwallu žije mnoho lidí, kteří odtamtud nepocházejí a mnoho Cornwallanů žije mimo svou domovinu. Informátor Garry uvedl v návaznosti na migraci festival Dehwelans Kernow (návrat domů, anglicky *homecoming*), kam přijíždí Cornwallané především z Austrálie, Nového Zélandu, USA a Kanady, kde se nachází nejvíce emigrantů s cornwallskými kořeny.

Jednou z otázek kladenou při rozhovorech bylo, čím se tedy cornwallská minorita odlišuje od zbytku Anglie. Cornwallská minorita se liší od Angličanů nejen tím, že ještě před angličtinou používala vlastní jazyk. S keltským jazykem je spojena odlišná keltská historie. Typická je sounáležitost s ostatními keltskými národy, které se také nachází na okrajích Britských ostrovů. S historií je spjato spousta historických památek nacházejících se po celém hrabství. Mezi nejznámější patří například symbol západního Cornwallu – St. Michael's Mount (Hora svatého Michaela), nedaleko města Penzance, který je podobný francouzskému Mont Saint-Michel. Turisty hojně navštěvovaný hrad Tintangel byl údajně jedním z hradů krále Artuše. V Cornwallu se nachází i mnoho prehistorických dolmenů⁹⁰ a menhirů⁹¹.

Tradice jsou spjaté s místním tancem, který je založen na stepu a podobá se irskému tanci. Tímto tancem se zabývá informátorka Alexandra, jejíž skupina tančí v černo-červených barvách. Zvolené barvy poukazují na ohrožené kavče červenožobé, nazývané také *Cornish chough* (cornwallské kavče), které je jedním z cornwallských symbolů. Tradiční kostým sice není standardizovaný, na svatbách a dalších významných událostech je čím dál více populární cornwallský tartan. Tartan byl navrhnut až ve 20. století, je složen především z černé a žluté, doplňuje ho modrá, bílá a červená barva. Další kostýmy jsou spojeny s typickým rybářstvím, vychází z pracovních oděvů rybářů z Newlynu, tedy nejzápadnějšího cípu hrabství.

Obrázek 6: Cornwallský tartan

Zdroj: Vlastní archiv

⁹⁰ Praveká megalitická stavba postavená z velkých kamenů

⁹¹ Praveký na výšku stojící kámen

Typickým hudebním nástrojem jsou dudy a také bombard⁹², který pochází z Bretaně. S identitou mohou být spojovány i rugby, které sleduje mnoho Cornwallanů. Cornwall má rovněž své typické nápoje, zahrnující především různé druhy *ciderů*.⁹³ Oblíbeným cornwallským jídlem jsou cornwallské pirožky odkazující na hornickou minulost Cornwallu. Upečené kapsičky plněné masem, bramborami, cibulí si horníci jednoduše dali do kapes. S hornickou minulostí je spojena i cornwallská vlajka, Saint Piran's Flag (vlajka svatého Pirana), který je patronem horníků. Černá vlajka s bílým křížem značí černou horninu, z níž vytéká stříbrný cín.

Obrázek 7: Cornwallské pirožky

Zdroj: Vlastní archiv

Součástí identity se stala také politika a rebelie zaměřená proti anglické vládě. Jednoduchým příkladem může být situace, která nastala při terénním výzkumu v roce 2012. V roce 2012 se konaly Olympijské hry v Londýně, s tím bylo spojené vyvěšování vlajky Velké Británie zvané Union Jack. V Cornwallu bylo v té době vidět mnoho cornwallských vlajek – Saint Piran's Flag (vlajka Svatého Pirana), ať už vlajících vedle vlajky Velké Británie nebo samotné. Na ulicích bylo vidět, že Cornwallané raději vyvěsí vlastní vlajku, než vlajku Velké Británie.

⁹² Flétna s rozšířeným spodkem

⁹³ Alkoholický jablečný mošt

Obrázek 8: Vlajka Cornwallu – Saint Piran's Flag (Vlajka svatého Pirana)

Zdroj: Vlastní archiv

Identita může být spojována i s prostředím. V dnešní době je pro Cornwall stěžejní turismus, a to díky přírodě a pobřeží, které je oblíbené zejména surfaři. Cornwallská příroda se objevuje i ve filmech, například v známém seriálu Rosamunde Pilcher, kde jsou vidět cornwalské útesy a pozůstatky hornických dolů. Hrabství si také zamilovala britská spisovatelka Daphne du Maurier. Další významnou anglickou spisovatelkou líčící v pár kapitolách město St. Ives byla Virginia Woolf.⁹⁴

Aktivní stoupenec cornwalského hnutí Jerry uvedl: „*Kultura je to, v čem žijeme, je to prostředí kolem nás, lidé kolem nás. Snažím se prosazovat cornwalské aktivity jako celek, místo toho abych u člověka budil zájem o cornwalské jídlo, tanec nebo jazyk. Tyto entity by měly zůstat propojeny.*“

Cornwall je spjat s ohromným dědictvím vycházejícím z jeho minulosti. Přestože téměř proběhla asimilace s Anglií, Cornwallané se rádi ke své minulosti vrací a aktivní jedinci se snaží navrátit národnostní vědomí zpět do podvědomí obyčejných Cornwallanů. Většina informátorů se shodla, že s cornwalskou identitou je spojena hrdost, nechtějí být jen součástí Anglie. Informátoři se také shodovali, že o cornwalskou identitu je stále větší zájem, nejen u starší generace, ale i u mladší.

Zájem o národnostní uvědomování na počátku 20. století byl nejspíš spjat s národnostním uvědomováním ostatních keltských národů Velké Británie. Učitel dějepisu Keir zmínil, že si není jist proč zrovna v té době. Jedním z důvodů může být reakce z 80. a 90. let, kdy skončil tradiční průmysl, tedy těžba především cínu a mědi. Cornwall byl

⁹⁴ TREGIDGA, Garry. *Introduction*. In: Garry Tregidga (ed.). *Memory, Place and Identity. The Cultural Landscapes of Cornwall*. Londýn: Francis Boutle Publishers, 2012. s. 6.

industriální oblastí Velké Británie, ale kvůli levnější konkurenci anglická vláda pozavírala do 90. let všechny doly a v kraji nastala obrovská nezaměstnanost.

Většina informátorů si stěžovala především na Westminster, ale padla i slova proti Evropské unii, především od prvních dvou radikálnějších informátorek. Vzorek informátorů si byl vědom, že Cornwall není dostatečně silný na to, aby se stal samostatným. Převažoval názor, že by mělo být území více decentralizované, jelikož daná oblast zná lépe místní podmínky a dokázala by efektivněji využít zdroje na podporu lokální kultury a ekonomiky. Již několikrát zmíněný učitel z Exeterské univerzity Garry upozornil, že Anglie by měla raději více investovat do vlastních regionů než do zahraničí, v Cornwallu především do tradičního farmářství, na podporu místní správy – Cornwall Councilu (rada Cornwallu) a místních menších podniků. Cornwall totiž zůstává jednou z nejhudších oblastí Velké Británie.

Následující dva odstavce budou věnovány zjednodušenému vztahu mezi Cornwalllem a Evropskou unií. Evropská unie se začala o Cornwall zajímat v posledních letech, pomocí dotací posílá do hrabství finanční zdroje. Pro Unii byl zarážející fakt, že hrabství je chudší než jakákoliv jiná část Anglie, přestože nabízí krásnou přírodu určenou nejen pro turisty. Pro představu, na přelomu 20. a 21. století bylo HDP na hlavu přibližně 75 % pod průměrem EU. Evropská unie zaznamenala i snahy o obnovu kornštiny a zajímá se i o nejvýznamnější cornwallskou organizaci v oblasti podpory jazyka Cornish Language Partnership Maga (Kornská jazyková spolupráce Maga).^{95,96}

Finance slouží nejen ke zlepšení ekonomické situace, ale i k podpoře vzdělávání a cornwallské kultury. Mezi lokální kulturu je započítána kornština, festivaly a jiné místní události, typické rybářství a farmářství. Přestože je vztah mezi Cornwalllem a EU nejistý, cornwallské instituce a další subjekty doufají, že Unie se o kornštinu a ostatní již zmíněné aspekty bude zajímat více než Westminster, jelikož jejich dosavadní přání Westminster doposud nevyslyšel.⁹⁷

⁹⁵ Objective One. *Background information*. [online]. [cit. 2013-12-26]. Dostupné z: <http://www.objectiveone.com/O1htm/whatis.htm>

⁹⁶ TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

⁹⁷ ZADRAŽILOVÁ, Dagmar. *Revival of the Cornish Language: Its Reasons, Challenges and its Relation towards the Cornish Identity*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2010, s. 69 – 73.

7.2.1 Cornwallská identita zaměřena na kornský jazyk

Cornwallská identita je nepochybně spjata s keltským jazykem, kornštinou. Kornština je jedním, nejspíš i hlavním symbolem identity, přestože jazyk nemá mnoho mluvčích.

Následující odstavec se stručně vrací k historii kornštiny, aby si čtenář oživil základní fakta. Kornština byla jazykem Cornwallanů ještě před angličtinou, největšího rozmachu dosáhla druhé polovině středověku, kdy byla hlavním jazykem 38 000 lidí.⁹⁸

V roce 1777 proběhl radikální jazykový zánik kornštiny, jelikož zemřela údajná poslední mluvčí schopná plně konverzovat, Dorothy Pentreath. Dorothy se nakonec nestala poslední mluvčí kornštiny. V průběhu 18. a 19. století by se kornština dala považovat za již vymřelý jazyk, ale od počátku 20. století docházelo k postupné revitalizaci jazyka. To bylo doprovázeno neshodami stoupenců hnutí, jelikož nebyla uchována mluvená ani psaná kornština. Až do 40. let probíhaly spory o psanou formu, poté i o mluvenou. Byly vytvořeny čtyři varianty kornštiny, které vycházely z různě starých textů. Dodnes jsou používány především dvě formy jazyka, nepoužívanější formou se stala *Common Cornish* (obecná mluva, kornsky *Kemmyn*). S lingvistickým hnutím bylo spojeno také národnostní uvědomování menšiny. Hnutí bylo spojeno s místní historií, vracelo se tedy zpátky ke svým keltským kořenům, kulturou a k dalším tradicím.

V květnu 2008 proběhla ratifikace standardizované psané formy kornštiny. Standardizovaná forma slouží k úředním, veřejným účelům a oficiálnímu vzdělávání. V ostatních sférách záleží na každém jednotlivci, jakou varietu jazyka se rozhodne používat.⁹⁹

Plynule mluvit kornštinou umí přibližně 300 lidí v celém Cornwallu. Okolo 2 000 – 3 000 Cornwallanů zná základní fráze z kornštiny, ale pouze okolo 10 % z nich může plně konverzovat. Z tohoto pohledu je míra jazykové vitality nízká. Informátor Keir, přiznává, že kornština dnes nemá praktické využití. „*Neumím mluvit kornsky, znám jen pár slov. Ale zajímá mě keltský jazyk, znám něco málo, zajímám se i proto, že jsem učitel. Kornština nemá praktické využití, nemluví se s ní v ulicích. Ale rád bych se kornsky učil. Někteří lidé mají kornštinu jako koníček, jiní se ji učí z důvodu zájmu o cornwallskou*

⁹⁸ MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies - Ten*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 267.

⁹⁹ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=346>

kulturu. Dnes není moc používána, ale myslím, že je hezké ji uchovávat. Názvy měst a míst mají kořeny v keltském jazyku, ale pro mě není důležité se kornský jazyk naučit. Nechci říct, že kornština je mrtvý jazyk, ale spíše nečinný. Máme tu cedule v kornštině, mnoho ulic je psáno bilingvně, místní rada se snaží o nahrazování bilingvními cedulemi, jako ve Walesu. Je to hezké, ale někdo je i proti. Možná když to lidé uvidí, tak to u nich probudí zájem.“

Dokonce i v některých rodinách je jazyk používán každý den, ale zatím bohužel jen v několika málo. V roce 2000 bylo nalezeno pouze deset takových rodin.¹⁰⁰ Informátorka Alexandra, uvedla, že v Cornwallu přibývá rodin, které se snaží mluvit doma kornsky a předávat kornštinu svým dětem. Přestože někteří z nich umí jen pár slov, tak se je snaží používat. Jedním z takto používaných slov je kornské označení Cornwallu – *Kernow*.

7.2.2 Kornština jako součást cornwallské krajiny

Kornština je především součástí místní krajiny, kde se vyskytuje už odedávna, v názvech měst, míst, vesnic, ulic, potoků, rybníků nebo také v příjmeních Cornwallanů. Dvě radikálnější informátorky, Juliette a Angela, během rozhovoru upozornily na špatnou anglickou výslovnost kornsky psaných názvů. Mnoho názvů měst, míst, ulic, ale i obchůdků, domů nebo farem po celém Cornwallu začíná na *Tre*, *Pe* nebo *Po*, tak poznáme na první pohled, že se jedná o slova pocházející kornštiny. Některé názvy jsou dodnes přeložitelné do angličtiny. Příklady uvedl informátor Garry, jehož příjmení Tregidga vychází z kornštiny a znamená *Homestead* (usedlost). Jedno z větších měst Cornwallu - Bodmin v překladu znamená *House of Monks* (dům mnichů), jedno z hlavních míst výzkumu – Penzance znamená *Holly Headland* (svatý výběžek) atd. Pokud z deseti informátorů, s nimiž byly vedeny rozhovory v roce 2012, vyloučíme tři, kteří byli narozeni mimo Cornwall, Helen s Gregem pochází z Walesu a Sanjay z Indie. Alexandra má typické anglické příjmení, ale pochází z okolí Londýna, její rodiče však bydleli v Cornwallu. Zbývajících šest mělo prokazatelně kornské příjmení. Informátorka Alexandra, uvedla, že mnoho lidí si ani neuvědomuje, že používá skrze místní názvy kornštinu každý den. Jiní ale záměrně pojmenovávají kornsky nejen svá zvířata, ale i děti. „*Moje nejstarší dcera se jmenuje Jullia Karenza, Karenza v kornštině znamená milovaná. Mladší dcera se jmenuje*

¹⁰⁰ MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies - Ten*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 270.

Olivia Mevoren, což v kornštině znamená mořská panna. Jména mých koček jsou také v kornštině.“

7.2.3 Kulturní akce

Kornština je stále více používaná při obřadech a ceremoniálech, veřejných shromážděních nebo v bilingvních názvech ulic.¹⁰¹ Lokální festivaly propagují národní identitu pomocí cornwallských nebo keltských témat. Názvy několika festivalů jsou přímo v kornštině (Golowan, Lowender Peran), ty spojují místní kulturu s jazykem hned na první pohled. Dalším způsobem propagace jsou stánky a expozice jazykového společenství Cornish Language Partnership Maga (Kornská jazyková spolupráce Maga) a jiných organizací, ty se snaží probudit zájem o kornštinu u lidí, kteří se zajímají o místní kulturu nebo historii, ale kornsky nemluví. Organizace se snaží prosazovat jazyk napříč Cornwalllem, z více tradičního západu i na východ.¹⁰²

7.2.4 Bilingvní cedule

V první podkapitole bylo řečeno, jakým způsobem kornský jazyk ovlivňuje místní krajinu. Aby byla kornština ještě více na očích běžných Cornwallanů objevují se v Cornwallu bilingvní názvy nejen ulic. Vytváření bilingvních cedulí je důležitou součástí jazykového plánování.

Místní vláda, ale i podnikatelé a jednotlivci usilují o to, aby se na cedulích s názvy ulic vedle angličtiny objevila také kornština.¹⁰³ Kornština se objevuje vedle angličtiny také na uvítacích cedulích, například pod anglickým *Penzance welcomes you* (Vítejte v Penzance) najdete kornský překlad *Pensans a'gas dynergh*.

Tyto viditelné odkazy místního jazyka vzbuzují větší zájem teprve od nedávna. Je snaha o rozšiřování, ale není tolik peněz, proto se musí cedule měnit postupně. Informátorka Helen, která pochází z Walesu, uvedla, že tak to bylo dříve i ve Walesu,

¹⁰¹ MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies - Ten*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 270.

¹⁰² TREGIDGA, Garry, Institut cornwallských studií na Univerzitě v Exeteru. Osobní rozhovor. Penzance, červenec 2013.

¹⁰³ KENNEDY, Neil. *Cornish Linguistic Landscape*. Exeter: In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies – Twenty*. University of Exeter Press, 2012. s. 91.

a tak věří, že v Cornwallu se dvojjazyčné cedule rozšíří a budou téměř všude, stejně jako ve Walesu.

V listopadu roku 2009 se členové vlády shodli na schválení listiny Cornish language policy (Cornwallská jazyková strategie). Tento dokument, mimo jiné, zahrnuje představu zrealizování bilingvních cedulí. První dvojjazyčné cedule se objevily v jižním okrese Kerrier, který je jedním z šesti okresů v Cornwallu, částečně z toho důvodu, že tam byla aktivní skupina z Mebyon Kernow v čele s jednou z informátorek – Loveday J. Poté se postupně začal tento nápad rozšiřovat do dalších oblastí.¹⁰⁴

Cedule byly měněny pouze v případě, že byly poškozené, opotřebované nebo zcela chyběly, zvrát nastal v roce 2010, kdy začala snaha o co nejrychlejší výměnu za nové dvojjazyčné cedule. Aby se ušetřilo co nejvíce prostředků, jsou sjednávány schůze dobrovolníků na překlad z angličtiny.¹⁰⁵

V červenci 2013 bylo v hlavním administrativním městě – Truru schváleno, že všechny názvy ulic v daném městě budou psány bilingvně – angličtinou a kornštinou. Proces přejmenování je samozřejmě nákladný, takže bude probíhat postupně.¹⁰⁶ Bilingvní cedule jsou výsledkem spolupráce Cornish Language Partnership Maga (Kornská jazyková spolupráce Maga) a vlády Velké Británie, která v roce 2000/2001 zahrнула kornštinu do Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Cornish Language partnership Maga. *Cornwall Council*. [online]. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=374>

¹⁰⁵ KENNEDY, Neil. *Cornish Linguistic Landscape*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies – Twenty*. Exeter: University of Exeter Press, 2012. s. 91.

¹⁰⁶ Cornish Language partnership Maga. *Cornwall Council*. [online]. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=374>

¹⁰⁷ KENNEDY, Neil. *Cornish Linguistic Landscape*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies – Twenty*. Exeter: University of Exeter Press, 2012. s. 91.

Obrázek 9: Bilingvní cedule

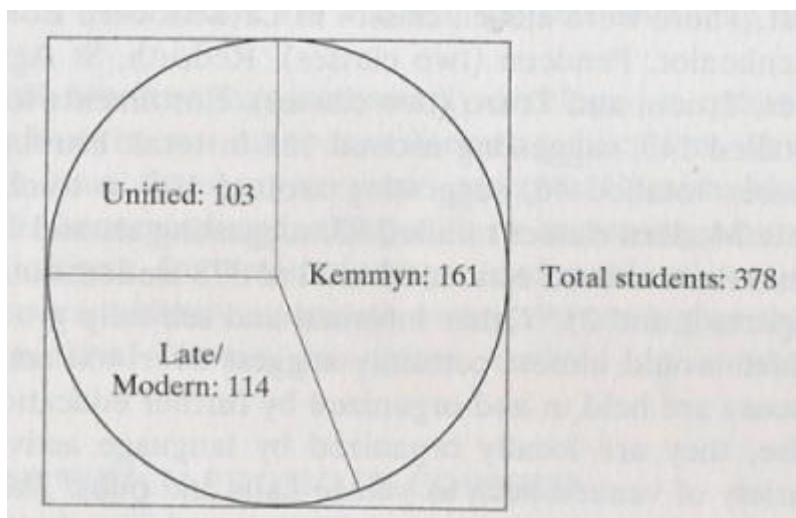
Zdroj: Vlastní archiv

7.2.5 Kurzy kornštiny

Ze zprávy z roku 1983/4 vyplývá, že dospělí se mohli zúčastnit kurzů kornštiny v osmnácti cornwallských městech a ještě na několika místech mimo hrabství. Dokonce i v Londýně nebo Austrálii byla možnost učit se kornsky. Výzkum v roce 2000 zjistil, že výuka byla rozšířena na třicet šest tříd. Převažovala výuka již zmíněného *Kemmyn*. Na obrázku můžete vidět, kolik zájemců a na jaký typ jazyku bylo zapsáno. Zájemci měli možnost navštěvovat soukromé hodiny, takže odhadem se jednalo o 400 lidí učících se kornštinu. Dále existovali a stále existují lokálně organizované setkání v hospodách nebo na jiných místech. Byla možnost zvolit i dálkové studium. Celkový počet studentů tak nejspíš v roce 2000 přesahoval pět set lidí.¹⁰⁸

¹⁰⁸ MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies - Ten*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 271-272.

Obrázek 10: Počet studentů různých jazykových variet, výzkum z roku 2000

Zdroj: MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies - Ten*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 271.

Dnes je možností učit se kornštinu ještě víc, kornština se dostává do škol a mnoho škol nabízí její výuku. Výuka je směřována na děti, které se dobrovolně účastní těchto kroužků. Informátor Keir poukázal na to, že přestože on sám kornštinu neumí, jeho dcera navštěvuje na základní škole kroužek, který se zabývá i cornwallskou historií. Podle něj je důležité probudit zájem o místní tradice a kulturu především u dětí. Alexandra se zmínila o jedné střední jazykové škole, kde je kornština ve školních osnovách. V poslední době i na běžných základních školách mají předmět, který se jmenuje Cornwall a děti se tam dozívají o historii, tradicích a samozřejmě i jazyku. Dvanáct základních škol v Cornwallu má zahrnutou kornštinu v učebním plánu. Počet takovýchto škol by se měl časem zvyšovat.¹⁰⁹

Na univerzitním kampusu v Tremoughu, ve městě Penryn, se nachází Institute of Cornish Studies (institut cornwallských studií), kde je možné studovat historii a současnou situaci Cornwallu. Cornwall Council (rada Cornwallu) podporuje a přispívá Institutu cornwallských studií, který spadá pod Universitu v Exeteru.

Cornish Language Partnership Maga (Kornská jazyková spolupráce Maga) se snaží o rozšíření kornštiny. Na svých stránkách sepsala seznam hodin, které může jakýkoliv

¹⁰⁹ MACKINNON, Kenneth. *Your voice: Cornish*. [online]. British Broadcasting Corporation (BBC) [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/voices/multilingual/cornish.shtml#A>

zájemce navštěvovat. Můžete si také poslechnout kornskou muziku nebo rádio, zahrát hry podporující slovní zásobu, kouknout na filmové klipy, nechat si přeložit cokoliv z angličtiny, přečíst si o minulosti, přítomnosti i budoucnosti kornštiny atd.

7.2.6 Organizace podporující nejen kornštinu

V Cornwallu existuje přes čtyřicet organizací podporujících kornštinu, například Gorseth Kernow, Cornish Language Fellowship (Cornwallské jazykové společenství) nebo Cornish Language Board (Cornwallská jazyková asociace). Organizace nepodporují jen samostatný jazyk, ale také lokální tradice, kulturu a jedinečnost Cornwallu. Kornský jazyk propagují pomocí mnoha tradičních setkání, festivalů, materiálů, literatury, internetových stránek, rádia atd.^{110,111}

Informátoři nejčastěji zmiňovali Cornish Language Partnership Maga (Kornská jazyková spolupráce Maga). Po oficiálním uznání kornštiny, v roce 2001, zřídil Cornwall Council (rada Cornwallu) organizaci Maga, která je dodnes jeho součástí. Maga je oficiálně spravována Cornwall Councilem (rada Cornwallu). Ačkoliv existují i jiné organizace podporující místní kulturu, především jazyk, Maga hraje hlavní roli na poli jazykového plánování, jelikož zastupuje oficiální regionální vládu. Lokální vládě je zodpovědná a blízce spolupracuje s jejími zaměstnanci a využívá její prostory. Také spojuje a pomáhá ostatním organizacím zabývajícím se podporou jazyka, proto je její role tak důležitá.

7.2.7 Média a literatura

Cornwallské časopisy a noviny popisující cornwallské dění vycházejí v anglickém jazyce, přestože byly jedny noviny v kornštině, musely být zrušeny, jelikož o ně nebyl takový zájem. V lokálním časopise *Cornwall today* naleznete rubriky o možnostech trávení volného času, přírodě, jídlu nebo umění a sekci v kornštině. Noviny *Western Morning News* vychází každý den a obsahují sekci věnovanou Cornwallu, zaměřují se na politiku,

¹¹⁰ Mercator: European Research Centre on Multilingualism and Language Learning. *Cornish. The Cornish language in education in the UK*. [online]. [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: http://www.mercator-research.eu/fileadmin/mercator/dossiers_pdf/cornish_in_uk.pdf

¹¹¹ MACKINNON, Kenneth. Your voice: Cornish. In: *British Broadcasting Corporation (BBC)* [online]. [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/voices/multilingual/cornish.shtml#A>

kulturu a čtenář tam najde i malý článek v kornštině. Zprávy z hrabství a informace o cornwalské minoritě přináší i hlavní lokální týdeník *The Cornishman*. Časopisy pouze v kornštině je možné najít na internetu nebo si je nechat elektronicky zaslat. Měsíčník *An Gannas* je dostupný na internetových stránkách organizace Cornish Language Fellowship (Cornwalské jazykové společenství). Kvartálně je publikován časopis *An Gowsva*, jehož zaslání elektronickou poštou nabízí organizace Agan Tavas. Elektronickou poštou může být zaslán i časopis *An Garrak*.¹¹²

Rádio *BBC Cornwall* vysílá jednou týdně krátký program v kornštině, ten jedna z informátorek kritizovala za to, že hlasatelé kornštinu komolí. Internetové rádio *Radyo an Gernewegva* vysílá pouze v kornštině.

Knižních publikací v kornštině je několik, především se jedná o básničky nebo krátké povídky. V poslední době jsou překládány i novely.¹¹³ Informátoři se spíše zmiňovali o knížkách pro děti, a to především o učebnicích kornštiny.

Obrázek 11: Knižní publikace v kornštině

Zdroj: Vlastní archiv

¹¹² Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=320>

¹¹³ MACKINNON, Kenneth. *Your voice: Cornish*. [online]. British Broadcasting Corporation (BBC) [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/voices/multilingual/cornish.shtml#A>

7.3 Budoucnost kornštiny a cornwallské identity

Všichni stoupenci se shodují na tom, že by kornština měla být více používaná mezi mluvčími a studenty. Z důvodu rozvoje a plného využití jazyka byla ustanovena standardizovaná forma psané kornštiny. Ta bude používána na veřejných nápisech a ve školách, ale zbylé formy budou stále udržovány především v akademických řadách. Na rozhodnutí o standardizované formě jazyka se podílela velká část mluvčích kornštiny a také byly využity zkušenosti a rady expertů z komise, která už řešila obdobnou situaci jinde. Té mohli aktivisté posílat své připomínky a názory a z nich byla vytvořena závěrečná zpráva.¹¹⁴

Výsledkem tohoto procesu bylo ustanovení jedné psané formy, která se stala standardizovanou a je používána na veřejnosti a v oficiálních třídách a školách. Díky tomu byly vyřešeny dlouholeté spory, které zbrzdily revitalizaci jazyka. V soukromém životě mohou být stále používány ostatní podoby psaného jazyka, ale tato standardizovaná podoba bude používána k veřejné revitalizaci jazyka. Vznikla tak naděje, že všichni Cornwallané budou stát při sobě a jejich neshody nebudou ohrožovat budoucí vývoj jazyka.¹¹⁵

Budoucí vývoj cornwallské identity a kornštiny vnímali informátoři pozitivně. Národnostní uvědomování v průběhu dvaceti let rostlo a věří v jeho stoupající tendenci. *„V současnosti má kornština daleko lepší pozici než dříve, můžeme například vidět nápisy v kornštině na ulicích a lidé, kteří se chtějí kornštinu učit, mají teď daleko více příležitostí.“* *„Chci, aby moje děti pokračovaly v tradici.“* *„Věřím, vím, že se to zlepší. Vyrostla jsem v Cardiffu, a když jsem byla malá, tak na tom byl Wales stejně jako dnes Cornwall. V Cardiffu byla jediná škola učící ve velštině, dnes to dělá skoro každá. Takže v Cornwallu se to také zlepší.“*

¹¹⁴ Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language.* [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

¹¹⁵ tamtéž

8 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapování nepříliš známé cornwallské menšiny, která se nachází v jihozápadní části Britských ostrovů. Práce se měla zaměřovat především na keltský jazyk – kornštinu a cornwallskou identitu. Součástí práce měl být i dokument natočený při dvou terénních výzkumech, které byly provedeny v letech 2012 a 2013. Terénní výzkumy sloužily také k poznání současné situace menšiny v Cornwallu. Vytyčené cíle byly splněny.

Přestože již proběhla jazyková asimilace a kornština byla považována téměř dvě staletí za vymřelý jazyk, v posledních 40 letech se objevují snahy o zachování identity a s tím spojenou revitalizaci jazyka. Samotná místní správa přispívá k revitalizaci. Důležitým krokem bylo zřízení organizace Cornish Language Partnership Maga (Kornská jazyková spolupráce Maga) v roce 2005. Maga podporuje kornštinu především ve školách, vytváří své další složky, schvaluje a vytváří dohody spojené s šířením jazyka.

K podpoře místní kultury slouží festivaly, které se zaměřují na keltskou tradici a cornwallskou identitu. Velkým trendem jsou bilingvní názvy ulic na cedulích, s jejich pomocí se kornština dostává do povědomí nejen místních, ale i turistů a návštěvníků. Výměna cedulí je nákladná, a proto je prováděna postupně. Dříve byly cedule vyměňovány pouze v případě, že byly zničené nebo zcela chyběly. V posledních čtyřech letech jsou vyměňovány aktivněji.

Kornština má významnou roli v národnostním uvědomování obyvatel Cornwallu. Kornský jazyk je jedním ze symbolů Cornwallu a odlišuje jej od zbytku Anglie. Místní aktivisté ji vidí jako součást jejich identity, což nepochybně je. V místní krajině se vyskytuje už odedávna, v příjmeních Cornwallanů a v názvech měst, míst, ulic nebo vesnic. Byla také používána jako politický nástroj proti anglické vládě. Sloužila i k nadnárodnímu uznání cornwallské identity, bez keltského jazyka by se hrabství nestalo jednou z šesti uznávaných keltských oblastí. Kornština se stala součástí Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, což napomohlo k sebeurčení minority. Lingvistické snahy byly prvním impulsem pro národnostní uvědomování na začátku 20. století, až pak následovaly další kulturní prvky spojené s cornwallskou identitou.

Největším problémem je vitalita jazyka, především nedostatek mluvčích schopných plynulé konverzace. Malá část Cornwallanů se aktivně zajímá o místní kulturu a pouze tři

sta z nich umí plynule kornsky. Kolem 2000 - 3000 místních obyvatel ovládá jazyk pasivně. V současné době nemá kornština praktické využití, angličtina je hlavním jazykem ve všech sférách. Nedávno, v roce 2008, byla ustanovena standardizovaná psaná forma kornštiny a je tedy vidět, že kornština stále prochází vývojem. Záleží především na tom, zda mladší generace projeví dostatečný zájem o keltský jazyk a lokální kulturu. Informátoři se u svých dětí snaží vzbudit touhu po sounáležitosti s cornwallskou identitou, se kterou je spjat i jazyk. Věří, že situace se bude stále zlepšovat. Jak to nakonec s cornwallskou identitou dopadne je zatím nejasné.

9 Seznam použitých zdrojů

9.1 Bibliografické zdroje

BANERES, Jordi, STRUBELL, Miguel. *Discussion Manual on lesser-used languages*. Brusel: European Bureau for Lesser-Used Languages, 1998. s. 59. ISBN 90-74851-59-2.

BAUMAN, Zygmunt. *Myslet sociologicky*. Praha: Sociologické nakladatelství. 1996. s. 233. ISBN: 80-85850-14-1.

HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 235. ISBN 978-80-7419-010-0.

KENNEDY, Neil. *Cornish Linguistic Landscape*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies – Twenty*. Exeter: University of Exeter Press, 2012. s. 264. ISBN 978 0 85989 874 4.

MACKINNON, Kenneth. *Cornish at its millenium: An independent study of the language undertaken in 2000*. In: Philip Payton (ed.). *Cornish Studies - Ten*. Exeter: University of Exeter Press, 2002. s. 306. ISBN 0 85989 733 8.

NEKVAPIL, Jiří, SLOBODA, Marián, WAGNER, Peter. *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 117. ISBN 978-80-7106-581-4.

O'NEILL, Diarmuid. *Rebuilding the Celtic Languages: Reversing Language Shift in the Celtic Countries*. Wales: Y Lolfa Cyf., 2005. s. 461. ISBN 0 86243 723 7.

PAYTON, Philip, DEACON, Bernard. *The Ideology of Language Revival*. In: Philip Payton (ed). *Cornwall since the war: the contemporary history of a European region*. Redruth: Dyllansow Truran, 1993. s. 312. ISBN 18-502-2073-5.

TREGIDGA, Garry. *Introduction*. In: Garry Tregidga (ed.). *Memory, Place and Identity. The Cultural Landscapes of Cornwall*. Londýn: Francis Boutle Publishers, 2012. s. 142. ISBN 978 1 903427 73 6.

STAUDTE-LAUBER, Annalena. *Keltové*. Praha: Pragma, 1996. s. 88 s. ISBN 80-7205-070-2.

ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. s. 215. ISBN 978-80-86429-83-0.

ZADRAŽILOVÁ, Dagmar. *Revival of the Cornish Language: Its Reasons, Challenges and its Relation towards the Cornish Identity*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2010, s. 115. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Blanka Říchová, CSc.

9.2 Elektronické zdroje

A Cornish-Czech Seminar at Tremough. *Institute of Cornish Studies*. [online časopis]. Penryn, Cornwall: The Institute of Cornish Studies, The University of Exeter - Cornwall campus, August 2013 [cit. 2013-11-2]. Dostupné z: http://www.oldcornwall.net/download/i/mark_dl/u/4011819032/4597415343/Institute%20of%20Cornish%20Studies%20August%202013.pdf

BLAŽEK, Václav. *Keltské jazyky*. [online]. [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/jazyk/files/keltjaz.pdf>

Cornish Language partnership Maga. *Cornwall Council*. [online]. [cit. 2013-28-12]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=374>

Cornish Language partnership Maga. *History. A brief history of the Cornish language*. [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: <http://www.magakernow.org.uk/default.aspx?page=24>

Keltové v Cornwallu. In: JAVŮRKOVÁ, Lucie, HASSMANOVÁ, Kateřina, IVANOV, Filip. *Pestrá Evropa* [online]. 2012 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z: http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki1/doku.php?id=keltove_cornwall

Kesva an Taves Kernewek, Cornish Language Board. *Who We Are*. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.kesva.org/who-we-are>

KUMAR, Krishan. *The Making of English National Identity*. [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. [cit. 2013-12-26]. Dostupné z: <http://assets.cambridge.org/9780521771887/sample/9780521771887ws.pdf>

MACKINNON, Kenneth. *Your voice: Cornish*. [online]. British Broadcasting Corporation (BBC) [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/voices/multilingual/cornish.shtml#A>

MACHÁČKOVÁ, Leona. Cornwall a jeho jazyk (Peripetie kornštiny na pozadí starší i novější historie). *Souvislosti: revue pro literaturu a kulturu* [online časopis]. 2/2006, téma Velká Malá Británie [cit. 2013-12-27]. Dostupné z: <http://www.souvislosti.cz/clanek.php?id=455>

Mapa Cornwallu. *Cornwall guide* [online]. 2013 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.cornwalls.co.uk/images/map.gif>

Mapy Google. [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Cornwall>

Mercator: European Research Centre on Multilingualism and Language Learning. *Cornish. The Cornish language in education in the UK*. [online]. [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: http://www.mercator-research.eu/fileadmin/mercator/dossiers_pdf/cornish_in_uk.pdf

WebHumanita. *Národ*. [online]. [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.webhumanita.cz/?a=lex&rid=69>

Objective One. *Background information*. [online]. [cit. 2013-12-26]. Dostupné z: <http://www.objectiveone.com/O1htm/whatis.htm>

Population. [online]. Cornwall Council [cit. 2013-10-28]. Dostupné z: <http://www.cornwall.gov.uk/default.aspx?page=22137>

The Celtic League. [online]. [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.celticleague.net/>

VLACHOVÁ, Klára, ŘEHÁKOVÁ, Blanka. Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě. *Sociologický časopis* [online časopis]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004, Vol. 40, No. 4 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2fe757af6ca935d6d1d996e3349242406475ee0_534_416vlach19.pdf

2011 Census. [online]. Cornwall Council. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z: <http://www.cornwall.gov.uk/default.aspx?page=26945>

2011 Census: Cornish identity. [online]. Cornwall Council. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z: <http://www.cornwall.gov.uk/default.aspx?page=26948>

10 Seznam obrázků

Obrázek 1: Seminář na půdě Exeterské univerzity	15
Obrázek 2: Lokace výzkumu	15
Obrázek 3: Keltské oblasti, <i>Kernow</i> = Cornwall	28
Obrázek 4: Mapa s místy uvedenými v textu	34
Obrázek 5: Památník poslední rodilé mluvčí Dorothy Pentreath ve vesnici Paul	36
Obrázek 6: Cornwallský tartan	42
Obrázek 7: Cornwallské pirožky	43
Obrázek 8: Vlajka Cornwallu – Saint Piran's Flag (Vlajka svatého Pirana)	44
Obrázek 9: Bilingvní cedule	50
Obrázek 10: Počet studentů různých jazykových variet, výzkum z roku 2000	51
Obrázek 11: Knižní publikace v kornštině	53

11 Seznam příloh

Příloha 1 – DVD s filmovým dokumentem o cornwallské menšině